HOGY KARCSUVÁ váljunk és egyuttal egészségünket is megerősitsük, használjuk a Pilules Apollo-kat, melyeknek gyógyereje a (növényekből nyert) *Vesiculosine*. Ezen orvosi tekintélyektől jóknak elismert pilulák karcsuvá tesznek, hatásuk azonban nincs hátrányára az egészségnek, mint sok más készitmény. Nem hashajtók, hanem egyenesen a táplálkozásra és a zsiranyagsejtekre hatnak. — A túlságos testesség gyógyitásán kivül a «Pilules Apollo»-k szabályozzák a szervi működést, fiatalitják az arczvonásokat és megadják a testnek ismét az ügyességet és erőt. Ez a titka minden asszonynak, ki megakarja őrizni karcsu és fiatalos alakját. A «Pilules Apollo»-k a legkényesebb természetü mindkét nembelieknek használnak és nem árthatnak soha az egészségnek. A körülbelül két hónapig tartó gyógyitást könnyen be lehet tartani és végeredménye teljesen állandó. (Törvényesen védett védjegy). Egy üvegcse ára utasitással: K. 6.45 bérmentve; utánvéttel K. 6.75. — **J. Ratié** gyógyszerész, *5, Passage Verdeau, Paris, IX.e.* — Egyedüli raktár Ausztria-Magyarország részére: *Budapest*, **Török József**, gyógyszertára, Király-utcza, 12. 9321

SZŐLŐOLTVÁNYOK

szokvány minőségben és európai nemes, gyökeres és sima vesszők mélyen leszállitott árakon. Oltványok ezere 90—100 frt. *Mindenik a legkiválóbb bor- és csemegefajokból, fajtisztán, teljes jótállással. Ha a szállitmány a megrendelésnek meg nem felelne, ugy az oda- és visszaszállitási költséget, valamint a megrendelő által kifizetett összeget hiány nélkül azonnal visszafizetem. Igy mindenki ebbeli szükségletet az én költségemen házához szállitva tekintheti meg.*

ÉLŐKERITÉS.

Gleditschia csemeték és magvak. *Óriás tövisü, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerités nevelhető pár év alatt, rendkivül csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át, ugy hogy a bekeritett részek teljesen kulcscsal zárhatók.* **Minden rendeléshez rajzokkal ellátott ültetési és kezelési utasitás mellékeltetik.** *Bővebb tájékozás végett szines fénynyomatu díszes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek, rendelési kötelezettség nélkül. Az árjegyzésen kivül egy oly könyvet kap ezzel, ki czimét egy levelezőlapon tudalja, mely nincsen az a ház vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne forditanák, városon, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Igy még azoknak is érdekében áll, kik rendelni semmit sem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek.*

Diócsemeték. *Kétéves, óriási jövedelmet biztositó voltánál fogva ennek tenyésztése majd minden gazdaságban az utóbbi időben rendkivül elterjedt.*

Czim: **«Érmelléki Első Szőlőoltvány-Telep» Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.** 9727

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat,

aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az

Első Kecskeméti Conservgyár

Kecskeméten. 9640

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Kapható minden gyógyszertárban. 9693

Kávé- Tea- és Rum-különlegességek

a legolcsóbban kaphatók 9756

Fratelli Deisinger

czégnél,

Budapest, Ferencziek-tere

(Kiralyi bérpalota).

Raktárak : Fiume, Catánia, Triest.

Császárfürdő

BUDAPESTEN 9375

téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangu. E kénesvizü gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel pompás ásványviz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

FÖLDES-féle MARGIT-CRÊME 9353

gyorsan és biztosan ható szer szeplő, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemü bőrbaj ellen. **Rögtön hat.**

Zsirtalan. Artalmatlan. Kapható mindenütt.

Ára 1 korona.

Késziti: Gutori FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Főraktár: **Török József** gyógytárában **Budapesten.**

A közönség megtévesztését czélzó utánzatoktól óvakodjunk.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részv.-társ.

Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 9376

Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében **4%-os kamatozással**, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adót az intézet fizeti. **Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra. VÁLTÓÜZLETE** megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 1/2—1/21-ig, délusán 1/25-ig. **Magyar kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye IV., Ferencziek-tere 2. szám.** Kézi zálogüzletei: IV., Károly-körut 18., IV., Ferencziek-tere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körut 2., Üllői-út 6. sz.

Kristály üvegkészletek és dísztárgyak

kaphatók

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.

most: **Béla-utcza és Ferencz József-tér sarkán.**

***1903. márcziusban** áthelyezzük összes üzlethelyiségeinket, **Budapest, V., Ferencz József-tér 3.** (Diana-fürdő) házba.*

BELICZAY BÉLA 9718

mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára.

Alapittatott 1833.

Budapest, VII., Csányi-utcza 3. szám, saját házában.

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA

GÖRÖG ISTVÁN

BUDAPEST

IV. ker. Kossuth Lajos utcza 15. sz.

Nagy választék mindenféle üvegekben.

Asztali készletek stb.

Igen jutányos árakon. 9497

WACHTL ÉS TÁRSA

fényképészeti czikkek raktára 9663

BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).

Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9704

csipke, vegyészeti tisztitó- és műtestő-intézete megnagyobbitatott

erőművi szőnyegporló és szőrmeáru megóvó-intézettel.— Megbizások átvétetnek:

VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16 VIII., József-körút 2. szám. *Telefon 57—08.* *Telefon 57—08.*

Brünner Testvérek

BUDAPEST, 9674

Koronaherczeg-u. 3. sz.

Légszeszluszter, villamosluszter, petroleumlámpák dús választéka.

Ujdonság: legjobb szerkezetü szeszégő.

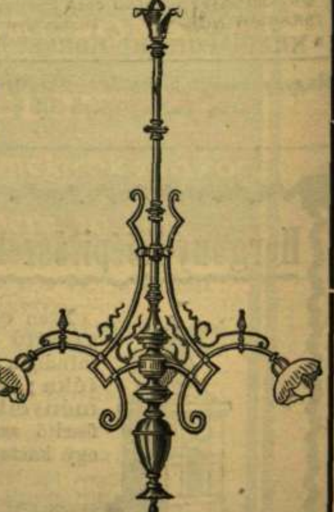

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.

Gyárt nagybani elárusitásra következő uj czikkeket

A legfinomabb családi dobozokat és **diszboritékokat** (levélpapirokkal és boritékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt**, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

Franklin-Társulat nyomdája, Budapesten, IV. Egyetem-utcza 4. sz.

VASÁRNAPI UJSÁG

48. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, NOVEMBER 30.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre **12** » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre **8** » | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre **5** » | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ.

1754—1820.

A SZÉCHENYI-CSALÁD, melynek nevét két nagy tudományos intézetünk alapitása örökitette meg mivelődésünk történetében, a XVI. század második felében tünik elő a történelem homályából, hogy nevét alig egy emberöltő mulva a legfényesebb és legelőkelőbb magyar nevek közt lássuk. Az első ismert ős, kit Sartor (Szabó) Mártonnak hívtak, hadnagy volt a szécsényi végvárban; családja emelkedésének lépcsője azonban nem a harczmező lett, hanem az egyház. Az ő fia, György alapította meg a Széchenyiek hatalmát és gazdagságát. Harminczadik évét már túlhaladva, a papi pályára lépett, melyet Pázmán Péter pártfogásával, az általa alapított bécsi Pazmaneumban kezdett meg s hamar magas állásra jutott rajta. Ő szerezte a családnak a nemességet, és pedig, a mi különös kitüntetés volt, még papnövendék korában, 1629-ben. Alig tiz évvel felszentelése után pécsi, majd veszprémi püspökké, végül pedig esztergomi érsekké lett; ritka hosszú élete alatt (103 évet élt) kitünően gazdálkodott a gondjaira bìzott javakkal, úgy hogy nemcsak egyházi, közmivelődési és emberbaráti czélokra áldozhatott roppant sokat, hanem családja felvirágzását és jövendő fényét is megalapithatta. Nagy uradalmakat szerzett az ország különböző vidékein s ezeket öcscse, Lőrincz, fiaira hagyta. Így lett Széchenyi Lőrincz a ma virágzó Széchenyi család őse s az érsek által gyűjtött vagyon négy fia kezében nem aprózódott el. Ketten közülük szintén egyházi pályára szentelték magukat: Márton jezsuita lett, Pál pedig pálos-barát, de az utóbbi nagybátyja pártfogása révén kiemelkedett a szerzetesi czella falai közül s rövid idő alatt a veszprémi püspöki és kalocsai érseki széket nyerte el. Széchenyi Pál nem mint vagyonszerző és bőkezű adakozó ismeretes, hanem mint lelkes hazafi, a ki sikertelenül bár, de erős hazafisággal és bátor szókimondással vitte a közvetitő szerepét a bécsi udvar és a Rákóczy-felkelés vezetői közt.

A család nevének fentartója és a grófi rang megszerzője a kalocsai érsek öcscse, György lett, a ki vitéz katona volt s végig küzdötte mindazokat a csatákat, Budán kezdve, melyekkel Magyarországot felszabadították a török iga alól. Tüzes magyar volt ő is, a Rákóczy-felkelés kitörésekor csakis bátyjának, Pál kalocsai érseknek a tekintélye tartotta vissza, hogy a kuruczok pártjára ne álljon. Halála után a

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ.

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZNÉ.

A horpácsi kastélyban levő eredetiek után másolta Richter Aurél.

A horpácsi kastélyban levő eredeti után másolta Richter Aurél.

GRÓF SZÉCHENYI ZSIGMONDNÉ, GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ ÉDESANYJA.

nevet és vagyont egyetlen fia, Zsigmond örökölte, a kinek gróf Batthyány Terézzel és gróf Barkóczy Máriával kötött kétszeri házasságaiból két leányon kívül négy fia maradt. Ezek közül azonban hárman, Ignácz, Antal és László magtalanúl halván el, a család tovább plántálása az ifjabbik Zsigmondra maradt.

Ez a gróf Széchenyi Zsigmond, ki 1769-ben halt meg, volt atyja a Nemzeti Múzeum megalapítójának, gróf Széchenyi Ferencznek, kinek szobrát most leplezték le a Múzeum-kertben, az általa alapított intézet századik évi jubileuma során.

Gróf *Széchenyi* Ferencz 1754 április 29-ikén született atyja széplaki kastélyában. Korán árvaságra jutván, erélyes lelkű anyja nevelte fel, a ki a fiaira maradt vagyont nemcsak meg tudta védeni sógoraival szemben, hanem meg is szaporította az ezek gyermektelen elhunyta után rájuk szállott örökségekkel s a rajtuk levő terhes adósságok rendezésével. Idősebbik fia, József huszonkét éves korában gróf Festetich Juliánnával, a Georgikon alapítójának nővérével lépett házasságra, de csakhamar ezután meghalt. Az ifjabbik, Ferencz, középiskolai tanúlmányait Sopronban és Szombathelyen végezte s azután a bécsi Theresianum növendéke lett. Ez intézetet akkor jezsuiták vezették, de a jogi tanfolyamon többnyire világi tanárok tanítottak, a kik a XVIII. század franczia és német filozófiájának szabadabb eszméi alapján fejtegették a tudományt. Ennek nyomait megtaláljuk Széchenyi Ferencz későbbi pályáján s gondolkozásmódján is. Itt kapott kedvet az ifjú gróf a könyvek gyűjtésére is, az intézet tudós könyvtárnoka, Denis jezsuita atya útján.

1774-ben kilépvén az intézetből, bátyja csakhamar bekövetkezett halála után a családi vagyon egészen ő reá maradt. Becsvágya azonban nem engedte, hogy visszavonúlva a magánéletbe, csupán nagy uradalmai kezelésének adja magát. Közpályára lépett: 1775-ben feleskűdött Pesten a királyi táblánál jurátusnak és Szlávy Pál királyi ügyigazgató vezetése alatt kezdte meg működését s erős kötelességérzettel végezte szerény teendőit. Minden idejét munkával töltötte s a fiatalság szokásos mulatozásaitól teljesen távol tartotta magát, úgy hogy anyja szükségesnek látta figyelmeztetni: «Hallottam, hogy nem igen mész a kselschaftokban és egyéb mulatságokban, hanem csak tanulásban és irásban töltöd idődet. Noha ugyan nagyon örülök szorgalmatosságodon, mindazonáltal akarom, hogy státusodhoz illő mulatságokon is megjelenj.»

Bizonyára jó része volt benne buzgalmának is, hogy egy évi jurátuskodás után, miután közben a kamarási méltóságot elnyerte, a Kőszegen székelő dunántúli kerületi táblához ülnökké vagyis biróvá neveztetett ki. Alighanem maga kivánta, hogy épen Kőszegre nevezzék ki, mert ide közel voltak uradalmai s igy könnyebben viselhette gondjukat. De volt más oka is erre: Keszthely közelsége, a hol sógornője, gróf Festetich Juliánna élte özvegysége napjait.

Vonzalma e nő iránt már régebbi keletű volt; mint életirója, Fraknói Vilmos megjegyzi, már bátyja életében is élénk rokonszenvet mutatott iránta. Fokozta ezt az özvegygyé vált grófné készsége, melynek révén a férje után maradt örökség ügyét könnyen s Ferencz grófra nézve előnyösen lehetett elintézni. Juliánna úgylátszik, hamar észrevette ságora gyengéd érzelmeit s eleinte természetesen tartózkodó magaviseletet tanusitott iránta. Erre vall az öreg grófnőnek, — ki szintén észrevette fia titkát s egy levelében enyelegve emliti a «keszthelyi mágnest», — egy 1775 júniusában kelt levelében ez a megjegyzés: «Hogy az menyemnek semmi levelét nem veheted, reménylem az az oka, hogy azt kivánja, hogy őtet elfelejtsed. Azért ha azt kivánja néked, annyival könnyebben eshetik néked elmédből kiverni, mivel azáltal az ő kivánságát bételesited s részedről szívednek nyugodalmát jobban megtalálod, mintsem reménység és kétség közt tengődni avagy kivánt czéljához lelkiismeretének furdalásával jutni.»

Ez azonban nem lohasztotta le az ifjú gróf érzelmeit. Maga a nő atyja, gróf Festetich Pál sem nézte jó szemmel a tervezett frigyet, s mint egy levelében irja, «maga keresett akadályokat, időt akarva engedni leánya kérőjének, hogy más elhatározásra jusson és szemei megnyíljanak», mert sem ő reá, sem leányára nem tartotta a házasságot előnyösnek. Miután azonban az öreg Széchenyi grófné beleegyezett a házasságba, Festetich gróf sem ellenkezett tovább, bár kijelentette, hogy előmozditására sem tesz egyetlen lépést sem és az isteni gondviselésre bizza mindkettőjük sorsát. De még ekkor is azt kérdezte Széchenyitől: «vajjon valamely végzet viszi őt sógornőjéhez, a mikor annyi ifjú és szeretetre méltó hölgy közül választhatna?» Annál lelkesebb örömmel üdvözölte nővére a második házasságát Festetich György, a ki már a Theresianum falai közt benső barátságot kötött Széchenyivel.

Még egy másik akadálya is volt a házasságnak: a házasulandók közötti rokoni viszony, melyet csakis pápai dispenzációval lehetett elháritani, a mi nagy nehézséggel járt. A tárgyalások másfél esztendeig tartottak; csak 1777-ben érkezett meg az erről szóló pápai bréve, melyért a díjak 10,000 olasz tallérban állapíttatnak meg, de később hatezerre szállíttattak le. Most már, ez év augusztus 17-ikén megtarthatták végre az esküvőt.

Festetich Julia, kinek női bája és szép lelki tulajdonságai a nagyra törő ifjúban ily mély érzést keltettek, német nevelésben részesült Bécsben, a német nyelvvel élt társalgásában és levelezésében, mint a korabeli előkelő magyar családok leányainak legnagyobb része, de azért lelkében magyar maradt, megértette ura nemzeti érzéseit s ilyen szellemben nevelte gyermekeit is. A Nemzeti Múzeum ásványgyűjteményének ő vetette meg alapját ajándékával. Két leány és négy fiú származott e házasságból; a fiúk közül az elsőszülött még csecsemőkorában meghalt, a legifjabb pedig, István, örök dicsőség fényével vonta be a Széchenyi nevet.

Házassága után gróf Széchenyi Ferencz még hét évet töltött birói hivatalában. Lépéseket tett egy helytartótanácsosi állás, majd a győri főispánság elnyerésére, de 1783-ban ezeknél jóval előkelőbb és szélesebb hatáskörű hivatalra emelte őt II. József császár. Ez évben ugyanis gróf Esterházy Ferencz udvari kanczellár lett a horvát bán s mivel kanczellári állását is megtartotta, helyettes bán kinevezésére volt szükség. A bán Széchenyit ajánlotta ez állásra.

Új hivatalában ő végezte a bán hatáskörébe tartozó ügyeket, csak a legfontosabbakban kellett a bán hozzájárulását kérnie. A horvát közigazgatás vezetése mellett számos terhes rendkívüli megbizást is kellett végeznie s ő buzgalmával, tapintatos fellépésével minden irányban közmegelégedésre működött.

A hivatalos szolgálat azonban mind nagyobb belső ellentétet támasztott Széchenyi lelkében. József császár politikája, melynek szabadelvű és demokratikus eszméivel Széchenyi rokonszenvezett, a magyar alkotmányt semmibe se vette s így mind nehezebbé tette a közszolgálatban való megmaradást azoknak a hazafiaknak, a kik szerették volna a szükséges reformok megvalósulását, de ragaszkodtak a nemzet ősi alkotmányához és szabadságához is. Széchenyi nem titkolta, hogy a császár egyes intézkedéseit nem helyesli, így a szent korona Bécsbe szállításakor az erről szóló királyi rendelet tárgyalásánál Sopron vármegye közgyűlése az ő felszólalása alapján hozta meg erélyes hangú határozatát, melyben a koronázást is sürgették.

Széchenyi ez időben s az események miatt a visszavonulás gondolatával foglalkozott, a szervezkedő nemzeti ellenzék vezérei ellenben, azt remélve, hogy pártjukra áll, sok reményt fűztek hozzá. Ő azonban egyelőre legalább nem lépett vissza a magánéletbe, de nem is állt az ellenzék élére. Megtartotta hivatalát, sőt csakhamar magasabbat is nyert. II. József ugyanis 1785-ben új alapra helyezte az ország közigazgatását. Tiz kerületre osztotta az országot s mindegyiknek élére királyi biztost állított, a vármegyei önkormányzatot mélyen megsebző széles hatáskörrel. Széchenyinek a zágrábi kerület kormányzása volt szánva, de később Pécsre nevezték ki s ő az állást elfogadta. Ezzel magára vonta számos hazafinak nehezteléséét, a kik azt várták, hogy mint gróf Apponyi Antal, gróf Csáky János s többen mások, vissza fogja utasitani az ily alkotmányellenes méltóságot. Egyik barátja, gróf Forgách Miklós ezt meg is irta Hajnóczynak, Széchenyi titkárának. Hajnóczy erre, nyilván hivatali főnöke sugalmazására hosszasabban fejtegette válaszában azokat az okokat, melyek a grófot elhatározására birták. A magyar alkotmány, úgymond, sok reformra szorúl, de ezeket csak hatalmi ténynyel lehet keresztül vinni, mert a nemesség alkotmányos uton semmi esetre sem fog beleegyezni főleg a nemesi előjogok eltörlésébe. Hajnóczy szerint nem az a lényeges, kik és hogyan hozzák a törvényeket, hanem az, hogy a nép javára váljanak. Levelében azzal is mentegeti főnökét, hogy a hivatalt elfogadván, több jót tehet, mint előbb, tehát abban a meggyőződésben él, hogy hazafiatlan vagy törvénytelen cselekedetet nem követ el, ha pedig azért, mert kötelességét híven teljesíti, hivatalától elmozdíttatnék, ezt dicsőségének tartaná. Láthatni ebből, hogy Széchenyi a császár intézkedéseit a közjóra hasznosnak itélvén, hajlandó volt némi engedményeket tenni az alkotmányos formák dolgában. E felfogásában nem állott egyedül: hasonlóképp gondolkoztak akkor sokan az országban, köztük nem egy a kor legkiválóbb szellemei közül.

Hazafi-érzését azonban nyugtalanitotta az elvállalt hivatal, mely folytonos összeütközésekbe sodorta lelkét s ezért csakhamar lemondott, betegségét adva ürügyül. Az volt a szándéka, hogy örökre elhagyja a nyilvános szereplést. Lemondásának elfogadása után nejével több hónapi utazásra kelt Angliába, a hol főleg a közgazdasági életet tanulmányozta nagy buzgósággal.

Csak II. József halála után jelent meg újra a politikai téren, az 1790/91-iki országgyűlésen, melynek tárgyalásaiban élénk részt vett. Az

Egykorú vizfestmény a Magyar Tudományos Akadémia Széchenyi-Múzeumában.

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ ÉS NEJE.

országgyűlés után a rendek megbizásából ő vitte a nápolyi királynak a II. Lipót király koronázásán való megjelenése alkalmából veretett emlékérmet. Ez olaszországi útján megismerkedett az olasz művészet kincseivel, de erősbödött lelkében nemzete elmaradottságának nyomasztó érzete is.

Ez az érzés szülte azt a törekvését, mely később a Nemzeti Múzeum alapítására vezetett. Már 1786 előtt is foglalkozott a magyar történelem irott emlékeinek gyűjtésével s a magánéletbe vonúlva, még nagyobb buzgalommal adta erre magát. Tervszerűen gazdagitotta a Magyarországot és a hozzátartozó tartományokat illető nyomtatványok, kéziratok, érmek, rézmetszetű képek, czimerek és térképek gyűjteményét s mivel sem a pénzt nem sajnálta, sem a fáradságot, a gyűjtés gyorsan haladt. Mikor már a gyűjteményt elég gazdagnak találta: eredeti czéljához híven felajánlotta a nemzetnek, a magyar mivelődés javára. Ezt a hazafias tettét s az általa alapított Nemzeti Múzeum fennállásának első éveiben tanusitott hazafias lelkesedését és bőkezűségét részletesen méltattuk lapunk legutóbbi számában.

A nemzet hálával és elismeréssel fogadta áldozatkészségét, ennek bizonyítéka a kortársak lelkes üdvözletein kivül az 1807-iki országgyűlés XXIV. törvényczikke, a mely köszönetet mond neki a nemzetnek tett ajándékáért.

Élete hátralevő részét a Múzeum körüli tevékenység foglalta le. E mellett öreg napjaiban hazafias gondoktól elborúlt lelkének a vallásban, a vallási mysticismusban keresett vigasztalást. 1824 január 20-ikán halt meg s csakhamar követte a sírba hű neje is.

Fiának, gróf Széchenyi Istvánnak szavai szerint «mint magyar reménytelenűl szállott sírjába», mert gyászolta nemzete alacsony létét s elkerűlhetetlennek tartotta a magyar nemzet végóráját. A fiúnak adatott az a feladat, hogy eloszlassa e gondolat komor felhőjét, a mely akkor legjobbjaink közűl nem egynek háborgatta lelke nyugalmát. Az az idő, a melyet ő az enyészet idejének tartott, nagy részben épen fia tevékenysége által az új életre kelés ideje lett.

ITT SZÜLETTEM.

Itt születtem, itt lakom én,
Hol a Sajó kanyarog,
Hol a földet ezredéve
Túrják a jó magyarok.

Jutalmazza néha bőven
A hű munka sikere;
Néha izzadás fejében
Soknak szűk a kenyere.

Nem csügged, nem zúgolódik,
Csak türelmesen sohajt:
A mit elvett egy sovány év,
A másik megadja majd.

De midőn a hegytetőről
A szép völgyet nézdelem,
Eszembe sem jut az inség
S az áldatlan küzdelem.

Elterítve csak azt a sok
Szépet és jót látom ott,
Melyet az ég jó kedvében
E vidékre halmozott.

Csak azt érzem, hogy a végzet
Hűn ápol itt engem is:
Adott egy kis enyhe fészket
S pár gyümölcsfát nekem is.

Százszor láttam a tájképét,
De előttem most is új,
Rám itt egy örök tavasznak
Üdítő szellője fúj.

Zengett róla dal nem egyszer
Bokrai közt lantomon,
De szerelmét voltaképen
Soha ki nem dallhatom.

S mint harmatcsepp tükörében
A napot szemlélgetem:
Szülőföldem szerelmében
A hazámat szeretem.

Lévay József.

GONOSZ VARÁZS.

— Hebbel. —

Hogy' eltévedtem az erdőn!
Mily rémes e némaság!
Oh, mily fenyegetve szorongnak
Köröttem e marczona fák.

Úgy tart itt valami fogva
S úgy kerget valami el!
Van, van balvégzetű hely, sok!
S ez itt balvégzetű hely.

Esett már valami bűn itt
És fog még esni elég!
És a kiken ép nem esik meg,
Kell, hogy maguk tegyék.

A sok nagy kelyhű virág itt
Mind sápadt, mint a halál.
S közöttük íme középen
Egyetlen vérpiros áll.

Nem kapta e szint az a naptól,
Sugár ide még sohsem ért.
A földből szítta magába —
S az vért ivott, emberi vért.

Henczegve, lopott biborodban
Ne őrizd itt e helyet!
Én megboszulom a halottat:
Letéplek, porba veled!

S a mint széthullnak a szirmok,
Madár rebben valahol
S meggubaszt szemben egy ágon
S fütyűlni kezd s kigunyol:

Oh, most tovaenged e hely már,
Megkapta a véradót:
Megölted ezt a virágot . . .
Nem volt más ölni valód!

Telekes Béla.

A SIPSIRICZA.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta **Mikszáth Kálmán.**

Fesztelen családias hang honolt a «Pává»-ban. A törzsvendégek mintegy hozzátartoztak a családhoz és beleszóltak a házi ügyekbe is. Szinte érezték, hogy a sipsiriczát férjhez kell adni egy napon. Bizony nagy gondunk lesz gyerekek!

Különben nem valami nagy volt a gárda. Mindössze húsz-húszonkét személyből állt, rajtunk kívül. Az egyik asztalnál Druzsba ült, Kovik István doktor, a vizi-városból, unalmas fráter, a ki mindennap felpanaszolta, hogy bol-

dogtalan, mivel nem ehet rostélyost. Mert a rostélyoshoz foghagyma kell, a foghagymához ellenben teljes függetlenség kell. Ő pedig nem független, mert minden perczben valami grófné hivathatja, a ki elájúl a foghagyma-szagtól. Ebben neki mindenki igazat adott, daczára annak, hogy negyven év óta, mióta az orvosi praxist üzi, egyetlen olyan percz se volt, hogy valami grófné hivatta volna. A harmadik persona az asztalnál Mlinyiczki Pál volt, a társaság generálisa, a «tongeber», egy tót földesúr, a ki vitalitiumba adván turóczmegyei birtokát, Budán éldegélt s azért járt efajta kis helyekre, hogy itt a nábobot és az olygarchát játszhassa. Egy kicsit tótosan beszélt és nagyon imponált mindenkinek.

A másik eperfa alatt a nevezett Tibuly Gás-

A negyedik asztalt kisebb miniszteri tisztviselők tartották megszállva. Már kora délután beültek és preferánczot játszottak a vacsoráig, egy ugyanazon kártyával egész nyáron. Az osztás közötti intermezzókban szenvedélyesen politizáltak s többnyire a minisztereket szidták, türelmetlenül áhitozva bukásukra. Az ember azt hihette volna, hogy disputáló képviselők, — ha nem csinálják megfordítva. Mert a képviselők inkább tűrik a rosz minisztereket, de gyakrabban változtatják a kártyát.

De ki az ördög győzné elszámlálni az összes törzsvendégeket. Részint nem is ismertem, részint nem is érdekesek. Egy darabig csöndesen éldegéltünk így együtt, a nélkül, hogy valami egyéb történt volna, minthogy a szeletek néha jobbak, néha roszabbak voltak. Hanem a nyár

— Nem vagyok elég gazdag — felelte, — hogy gyalog járhassak.

— Hogy értsem azt? — kérdezte pajkosan Jahodovska, mert daczára a nagy testének, tudott kedves lenni.

— Ha gyalog jönnék idáig, megpumpolnának az emberek útközben. Takarékosságból járok kocsin.

— Jótékony ember lehet, — gondolták a törzsvendégek.

Csak Mliniczky Pál kifogásolta a dolgot, nyilván, mert elhomályosítani kezdte úri voltát az idegen.

— Nem gavallér az olyan ember, — a ki így kijátszsza a szegényeket. Hát úr az ilyen? Szökik a szegények elől. Engemet látnának, mikor az utczán megyek. Előlem a szegények

MAGYARORSZÁGI MADARAK TERME.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ÁLLATTÁRÁBÓL.

pár üldögélt az éneklő-kanonokkal. Tömzsi gutaütésre hajló ember volt az éneklő-kanonok és az volt a különös, hogy ha a többiek, jó kedvük szottyanván, egyszer-másszor énekeltek is, ő sohasem. No, köszönöm az ilyen éneklő-kanonokot.

A harmadik asztalnál környékbeli háziurak tanyáztak, fölemlegetve a régi jó időket, mikor ezekből az alacsony viskókból jobban lehetett pénzelni, mint a nagy házakból beljebb. Ez persze még 48 előtt volt, a régi becsületes rablók és gyilkosok idejében. Az a statutum volt ugyanis, hogy az elfogott rablót vagy gyilkost szabadlábon hagyták, ha két budai háziúr jótállt érte. A háziurak kétszáz, háromszáz forintért jótálltak akárkiért, néha tiz-tizenöt személyért is egy-egy háziúr, mert nagy volt a kereslet. Ha aztán a vádlott megszökött, elkótyavetyélték a házat a jótállás fejében s a liczitáczión újra megvette a volt tulajdonos potom áron és folytatta tovább a jótállásokat.

másik felében két különös alak kezdett odajárni. Egy piperkőcz öreg úr, a ki a haját festette, koczkás finom ruhában járt, vasalt nadrágokban s ruhái olyan rezedaillatot terjesztettek, hogy egészen tönkretette vele a konyhából kipárolgó pecsenye-szagokat. Megfigyeltük, csak egyszer jött egy héten, csütörtök estefelé s mindig egy fiakker várta odakünn. Nagy havanna szivart szitt, gyürűset, a mi a «Pává»-ban feltűnő dolog s meglehetősen feltüzelte a fantáziákat.

— Nagy úr lehet, — mondogatták a törzsvendégek. — Az ördögbe is, mig itt a messzely borát iszogatja, addig két forint árát áll a kocsi odakünn; azért a Nemzeti Kaszinóban is meguzsonnálhatna.

Eleinte Jahodovska se ismerte, tőlünk kérdezgette, ki lehet, pedig az öreg ficsúr gyakran beszélgetett vele.

Egyszer meg is kérdezte tőle, miért jár mindig fiakkeren:

szöknek, mert már elnáspángoltam a botommal néhány efféle csavargókat.

Az ismeretlen olyan pontosan jelent meg minden csütörtökön, mint az óra és egy külön asztalhoz ült mindig egyedül. Később úgy látszik, megtudta Jahodovska, hogy kicsoda, mert szembetűnő tisztelettel kezdett vele bánni, de előttünk csodálatos módon titkolódzott, ötölthatolt, láthatólag zavart lett, ha kérdeztük.

Átláthatatlan rejtély alakjában gomolygott köztünk ennek az előkelő úrnak a csütörtöki megjelenése. Mit akar? miért jön ide? Talán a borocska izlik neki? Ejh, bolondság, hiszen vitethetne belőle haza is.

Ehhez a rejtélyhez, (mert az események mindég csőstől jönnek) hozzájárúlt még egy érdekes alaknak előnyomúlása a «Pává»-ban. Ez egy daliás, hegyesre kifent bajuszú, Wesselényi-mellkasú közepes korú férfi volt, ki megjelent egy napon és azontúl ott maradt sülve-főve,

egyre nagyobb és tekintélyesebb helyet szorítva kimagának a hét eperfa világában.

Jómódú ember lehetett, mert újjai tele voltak gyűrűkkel, azonfelül jó vendég, mert Jahodovska alig győzte neki hordani a fröcscsöket, végre pedig ügyes ember is volt és Jahodovska szivesen vitte neki a fröcscsöket, mert mindig mondott neki egy-egy bókot. Más tekintetben is kedvében járt Jahodovskának, néha rózsát hozott, néha szekfűt, a mit az özvegy rendesen a keblére tűzött, a sipsiriczának is hozott ajándékba egy papagályt. Örült neki a leány és mi is örültünk, mert most már többször volt alkalma kijönni az udvarra, hogy a papagályával játszhassék.

Igy aztán hamar lett a törzsvendégek lajstromába beiktatva a Herkules. Már t. i. a háziak részéről. Mert a törzsvendégeket (a törzsvendég mind arisztokrata érzésű) némileg nyugtalanítá a parvenü dédelgetése.

Minthogy pedig az előkelő öreg úr csak egyszer jött egy héten a fiakkerjén, míg a «Herkules» (a hogy elneveztük) mindennap ott volt a szemünk előtt, a figyelem elfordúlt a rejtélyes öregről s mindenki csak a gyűrűs kezűről beszélt.

Mliniczky úr, a ki, mint a legnagyobb igényű «stamm», féltékeny szemmel nézte az új alakulásokat, nem volt épen ellensége:

A KÖNYVTÁR OLVASÓ TERME.

A KÖNYVTÁR SZÉCHENYI-TERME.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL.

— Végre is, úgy látszik, udvarias, figyelmes ember. Jól teszi, ha egy kicsit hizeleg Jahodovskának és a sipsiriczának. A jó szó nem kerül pénzbe, a rózsa, szegfű se kerül pénzbe, a papagály . . . hm a papagály az már szamárság, az pénzbe kerül. De mindegy, Jahodovska megérdemli, hogy ne közönséges kocsmárosnénak nézzék. Jahodovska több annál!

Egyszer arra figyelmeztette Druzsba tanár, hogy Jahodovska nagyon is szivesen és sokat beszélget a Herkulessel, de Mliniczky ebben se talált semmi kivetni valót.

— Jahodovska hálás a papagályért, hálás a rózsákért, mert Jahodovska finom lélek.

Föl sem vette Mliniczky, míg ilyen téren mozgott az ismeretség, de a mint később észrevette, hogy Jahodovska a legszebb húsokat a Herkulesnek süti meg, egyszerre morogni kezdett:

— Ez már nem járja. Disznóság! Jahodovska ostoba asszony! Mit akarja azzal az emberrel? Szemlátomást nagyobb porczióokat visz neki, mint nekünk. Az a Góliát mindent föleszik előlünk, mert a mivel többet ad neki, azt a mi szeleteinkből gazdálkodja ki.

Egyre szaporodtak a gravamenek. A «Herkules» minden nap tiszta asztalkendőt kapott az ételekhez, a többi törzsvendégek nem, este a nagy, fényesen világitó petróleum-lámpát megint Herkules kapta az asztalára, nekünk csak a kerti lámpák jutottak. A Herkules fröcscsét rendesen úgy hozta az özvegy, hogy egy-egy darabka jég úszkált a tetején, csillogott-ragyogott, mint a lady Dudley nagy gyémántja.

No, ez már botrány! Hogy nem szégyenli magát a Jahodovska?

De ezt még csak mind eltűrte volna Mliniczky úr (bár az epe már forrt benne), ha elő nem adja magát az a szerencsétlen eset, hogy egy fél rántott csirkét rendelvén, abban két fejet talált vala, míg ellenben látja sas-szemekkel, hogy a szomszédos asztalnál hasonlóan egy fél csirkét majszol a Herkules s már a második mellsarkantyút töri szét a kis sipsiriczával, hogy: ki él tovább?

Hát ez már égbekiáltó, ezt már nem hagyhatta annyiba; ingerülten csenditette meg késével a poharat.

DELHAES ISTVÁN.

Minden szem odanézett. Jahodovska kiszaladt a konyhából s meglátván a Mliniczky vészt-jósló arczát, a szokásos «üzleti» ijedelemmel és sietséggel perdült a Mliniczkyék asztalához, azzal a rettenetes előérzettel, hogy Mliniczky úr vagy legyet, vagy hajszálat talált az ételben.

— Jaj, tekintetes úr, tekintetes úr! Mért olyan nyugtalan, lelkem tekintetes úr?

Csak magát Mliniczkyt hívták tekintetesnek, a többi a neve szerint volt Druzsba úr, Kovik úr, Tibuly úr.

Mliniczkynek szikráztak a szemei, a homloka kivörösödött, mint a tégla, és a szalvétájával haragosan csapkodta az asztalt.

— Hát azért, mert haragszok (ha dühbe jött, még kevésbbé vigyázott a magyar grammatikára). Haragszok egy kicsit a kétfejű sasra is, de aztat mégis hiszek, hogy két feje van, hanem hogy egy csirkének négy feje volna, aztat nem hiszek. És ha volt, hát mert nem küldte ötet múzeumba az én barátocskámnak, a Pulszkynak, hanem adja nekem megenni? Ez impertinenczia, halljа!

Jahodovska elpirúlt, kibeszélte magát a szakácsnéra, hogy az követte el a hibát, aztán hirtelenében beszaladt a konyhába és kihozott békítőül egy tányéron két pompásra pirúlt kirántott csirkeczombot azon melegében, még szinte sistergett rajtok a zsír.

Mliniczky dühösen lökte félre a tányért.

— Nem kell, egye meg. Én rendet akarok és tisztességet enyim pénzemért, nem kedvezményt. Az nem kell nekem. Száz fáczányt rendelek, ha nekem tetszik . . .

Olyan hősies gesztussal tette ezt, mint egy római triumphátor, mikor egy koronát utasít vissza. Az efajta dolgok emelték őt a «Pává»-ban mindannyiok fölé.

— Ugyan ne haragudjék, édes tekintetes úr.

— Haragszok, borzasztón haragszok, — rikácsolta.

Erre aztán a sipsiriczát küldte rá Jahodovska. A sipsiricza rámosolygott és addig-addig kérlelgette, hogy végre ő is visszamosolygott és a sipsiricza kedvéért megette a két czombot.

Hanem most már a gyanú fel volt költve és általános gyűlölet tört ki a Herkules ellen.

Ki lehet ez az ember? És mit akar vele Jahodovska? Ez is egy valóságos rejtély. Most már két rejtély volt a «Pává»-ban. Két aktuális théma a borocska mellé.

Nem sokára némi világot hozott Kovik úr. Megtudta valahol, hogy a Herkules senki más, mint egy Manusek Venczel nevű nyugalmazott burgzsandár.

— Csak? — jegyzé meg Druzsba úr. — No, ez nem sok.

— Ej, no, — dörmögte Mliniczky — mire nézi a király a czivillistáját, hogy ilyen erős, javakorú embert nyugalomba küld.

— Hogy azt mondják, nőűl akarja venni Jahodovskát — ujságolta tovább a doktor.

Druzsba úr felfortyant.

— Ez szemtelenség! Ki kellene innen lökni. Hogy mer ilyet gondolni!

— No, csak az kellene még — vélte Mliniczky úr — hogy egy burgzsandár regnáljon fölöttünk, igaz magyarok fölött.

— Nem, nem, ez képtelenség — tünődött rajta Druzsba.

— Ki tudja? — veté ellen a doktor. — Minden asszony egyforma és csak a derekáig okos.

Druzsba szemlátomást nyugtalan lett, bántotta a dolog, izgatottan dobolt újjaival az asztalon. Hm, csakugyan. Az ördög nem alszik. Pedig hej, az ő tervei közt is ilyen valami kóválygott, a feje legtitkosabb fiókjában. Megvárni, míg a leány férjhez megy és míg az asszony egy kis pénzecskét gyűjt az üzletből s aztán azt mondani neki egy szép napon: «Kedves komámasszony, maga is öreg már, én is öreg vagyok, de az ördög bennünk még fiatal. Csukja be a korcsmáját és a mi még hátra van az őszi verőfényből, élvezzük ki, kart karba fonva; az én Jahodovsky komám örömmel fogja nézni az égből». De addig is, míg Jakodovsky az égből nézné a dolgot, Druzsba tanár úr minden nap azzal a gondolattal nézegette a vérbélű, hatalmas idomú, kivánatos asszonyt, hogy az egyszer majd az övé lesz és íme most . . . Nem, ez nem lehet, százszor is nem. Ennek a végére kell járni.

Minthogy a Herkules nem volt még ott, Druzsba úr odaintette Jahodovskát s igyekezett közömbös hangon kérdezősködni, de bizonyos reszketegségtől még sem tudta azt mentesíteni.

— Tudja-e, Jahodovska, kedves komámasszony, mit beszélnek a városban?

— Ugyan mit? — kérdé Jahodovska kiváncsian, mert nagyon szeretett hireket hallani.

— Hogy ez a burgzsandár miért jár ide...

Merőn szeme közé nézett az özvegynek, a ki könnyedén elpirult s hirtelen egy kakast vett észre az eperfán, a mely az érettebb eprek közt dúskálódott.

— Hess onnan, te czudar! — kiálta rá s a kezében levő asztalkendőt lobogtatva, próbálta lekergetni. — Nézze meg az ember, hova veszi be magát!

— Hagyja csak a kakast, Jahodovska, hagyja —

A gróf Széchenyi-család levéltára.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUMBÓL.

POLLACK MIHÁLY, A NEMZETI MÚZEUM ÉPÍTŐJE.

szólt közbe Druzsba úr komolyan, némi árnyalatával a tréfának és a szemrehányásnak. — Az egyik kakas csínyeit nem lehet a másik kakas csínyjeivel eltakarni. Maradjunk csak az első kakasnál, a burgzsandárnál, azaz beszéljünk a tyúkról, Jahodovska lelkecském.

— Miféle tyúkról? — kérdé az asszony váratlanúl erős és vidám tekintettel.

Kissé a világosság felé fordúlt. Látni lehetett arczán, a finom pelyhet, mely bársonyossá teszi, olyanná, mint az érett baraczk. Druzsba úr szeretett volna beleharapni.

— Ott hagytuk el, hogy miért jár ide a burgzsandár? — folytatá Druzsba úr.

— No, hát miért jár? — kérdé Jahodovska hányi-veti hangon, hullámos barna haját megigazítva.

— Azért, hogy magát nőűl akarja venni — bökte ki végre a professzor úr.

(Folytatása következik.)

A NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA.

A Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonképeni alapja s ma is egyik legbecsesebb osztálya a könyvtár. Tudvalevő, hogy gróf Széchenyi Ferencz alapítványa magyar és magyar érdekű könyv-gyűjtemény volt s ezt a magyar jellegét a múzeumi «Széchenyi Országos Könyvtár» megőrizte ma is. Nemzeti múltunk leggazdagabb forrásai közé tartozik e réven a Múzeum könyvtára s magában foglalja irodalmunk régi és új termékeit is, a mily teljesen csak lehet. A tudósok, az érdeklődő közönség nagy számmal látogatják olvasótermeit s most, midőn legbecsesebb kincseiből állandó kiállítást rendezett a jubileum alkalmából, e kiállításnak is sok nézője van.

A Múzeum könyvei tiz teremben és helyiségben vannak osztályozva. Két termet foglalnak el ezenkívül a kéziratok, három helyiség jut a hirlapoknak, hat terem és szoba az oklevelek és családi levéltárak elhelyezésére szolgál, kettőben pedig a törvény rendelte nyomdai köteles példányok ügyeit intézik.

Mindannyi közt legdiszesebb az úgynevezett *Széchenyi-terem*. Ez a könyvtár díszterme. Bútorzata 1865-ben készült a magyar hölgyek adományából, a kik erre a czélra bizottságot alakitottak volt 1859-ben. A termet faragott burkolat fedi, falait nagy üveges szekrények veszik körül, melyekben középkori kéziratainkat és incunabulumainkat őrzik. Legfőbb dísze az a művészi keretbe foglalt arczkép, mely az alapító Széchenyi grófot ábrázolja és Ender Jánosnak 1823-ban készült festménye.

A Múzeum olvasó-terme nyolczvan vendéget tud befogadni. Külön helyiség van a hirlapolvasók és a tudományos kutatást végző szaktudósok számára. Összesen mintegy száz olvasó foglalkozhatik egyszerre a helyiségekben. A látogatottság ehhez képest tekintélyes. A múlt év folyamán összesen 23,214-en 77,706 darab könyvet és más könyvtári tárgyat használtak.

Igen fontos részét teszik a könyvtárnak az oklevelek és családi levéltárak. Történeti szerepet játszott nagy nemzetségeink közűl eddig 54 főúri és nemesi család iratai vannak örök időkre a Múzeumba letéve. Ezek között az oklevelek számára és értékére nézve legelső helyen áll, noha legutoljára jutott ide, a sárvár-felsővidéki gróf Széchenyi-családnak mintegy 50,000 darabból álló irattára. Megvannak ebben a nagy nemzetségnek összes fontosabb irományai, az országban levő Széchenyi-birtokok előző tulajdonosaira vonatkozókkal együtt, összefüggő sorozatokban s a mi a nemzetre nézve a legfontosabb, megvannak itt a nemzetség legnagyobbjának, Széchenyi István grófnak iratai és levelezései teljességükben. Magát a Múzeumot különösen érdeklik az alapító Széchenyi grófra vonatkozó iratok, a grófnak kiterjedt levelezése a korabeli tudósokkal és irodalmi emberekkel s a Múzeum alapítását megerősítő királyi oklevél, melyek mind e levéltárban vannak megőrizve. A Széchenyi-család, midőn a nemzetség irományait a Múzeumra bízta megőrzés végett, a nagylelkű alapító ősnek szellemében járt el.

A könyvtár Széchenyi-termét, az olvasó-termet és a gróf Széchenyi-család levéltárát képekben is bemutatjuk mai számunkban.

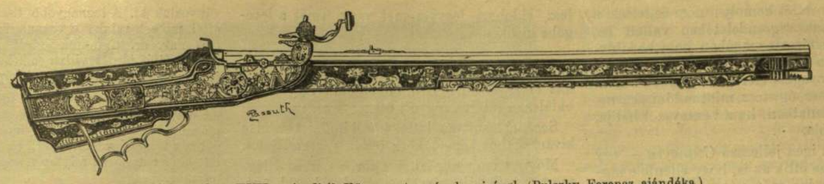

Kerekes puska a XVII. századból, Kőszeg ostromának rajzával. (Pulszky Ferencz ajándéka.)

A PÁRBAJELLENES MOZGALOM EGY VÉRTANÚJA.

A párbajellenes mozgalomhoz, mely legujabban Bourbon herczeg kezdeményezéséből s a magyar béke-egyesület határozata alapján nálunk is megindúlt, érdekes adalékot szolgáltat az alább elmondandó eset, melynek egyik hőse, bár külföldön él, *magyar* és honfitársunk.

A bolgár «Narodny List» 1898. évi folyamában egy közlemény jelent meg, melyet a viddini osztrák-magyar konzul, Sz. K., egy előkelő magyar család sarja, magára nézve sértőnek talált. A czikk azért támadta meg az osztrák-magyar konzult, mert állitólag tilalmi időben vadászott.

A czikk szerzőjéül a rögtön elküldött segédeknek a bolgár szobranje egy tehetséges fiatal tagja, *Czanov* nevezte meg magát. A párbaj elkerülhetetlen volt. A segédek összeültek s megállapitották a találkozás helyét és idejét. De mielőtt még a választandó fegyvernemre nézve döntöttek volna, *Czanov* haza ment s megirta végrendeletét, mely meglepő vallomásokat tartalmaz elhatarozása indokaira nézve.

Czanov ugyanis mint fölvilágosúlt ember és mint törvényhozó, elvi ellensége volt a párbajnak. És mégsem vonhatta ki magát a közvélemény nyomása alól. Ebben állt helyzetének ellenmondása. Végrendelkezésének minden sora elárúlja a lelki tusát, melyet a boldogtalan ember önmagával vívott, míg hősies lemondással abban állapodott meg, hogy áldozatúl dobja oda magát a sötét előitéletnek. Egy rajongó idealista szól belőle az elvakúlt korhoz, a ki saját példáját állitja oda tanulságúl a becsület nevében őzött barbárságnak.

Ime az események összefüggő egymásutánja, a mint az *Czanov* önvallomásából, mely azóta egy elterjedt franczia folyóiratban is napvilágot látott, megállapitható.

A jobb sorsra érdemes ifjú, mialatt segédei tárgyaltak, hazament s hozzá fogott végrendelete megirásához, melyre nézve úgy intézkedett, hogy halála után elküldjék minden klubnak és vivóiskolának s azonkívül Tolsztojnak. Meghagyta egyúttal, hogy fordítsák le bolgárra, oroszra, francziára és németre s erre és a nyomtatás költségeire 1000 frankot rendel ingatlanaiból.

Azután józan, de könyörtelen logikával, a szláv fajlélek jellemző makacsságával állítja fel tételét, mely fokról-fokra vezeti őt egész a vértanúságig.

«Mindig azt tartottam, — irja — hogy mindnyájan kötelesek vagyunk egy eszmét vinni magunkkal az életbe s annak terjesztésére minden eszközzel, még életünk árán is törekednünk kell. A ki e véleményemben osztozik, érteni fogja, mért fogadtam el a párbajt.

«Egyszerűen kitérhettem volna a párbaj elől s bevallhattam volna, hogy mely okokból teszem ezt. Némelyek talán gáncsoltak, mások gúnyoltak volna s ismét mások azzal vádoltak volna, hogy megbecstelenítem a bolgár nevet. Nem vetettem volna rá ügyet s lelkiismeretem semmivel sem vádolt volna, mert a mily komoly volt a koczkázat rám nézve, hogy ebben a párbajban meghalok, vagy egész életemre nyomorék maradok, ép oly valószinű lehetett az is, hogy golyóm halálát okozza ellenfelemnek. De hát arra vagyok-e én rendeltetve: hogy megöljek, vagy sulyosan megsebesítsek egy embert?

«Elfogadtam a párbajt, mert ezzel akartam erélyesen tiltakozni e barbár intézmény ellen. Erőm nem engedi azt remélnem, hogy az életben valami nagyobbszerű eszmét hagyhatok hátra, mint azok, a melyeket annyi vértanú hagyott ránk. Azt hiszem, részemről elég lesz, ha *véremmel pecsételem meg a párbaj eltörlésének eszméjét*. Beleegyeztem tehát a párbajba, *nem azért, hogy ellenfelemre lőjek, hanem hogy kitegyem magamat golyóinak*».

Titkáról természetesen semmit sem szólt segédeinek. Azok azt hitték, hogy a párbajozás szán-

Báró Amade László kardja 1748-ból.

Görög bronz-sisak. (Delhaes hagyatékából.)

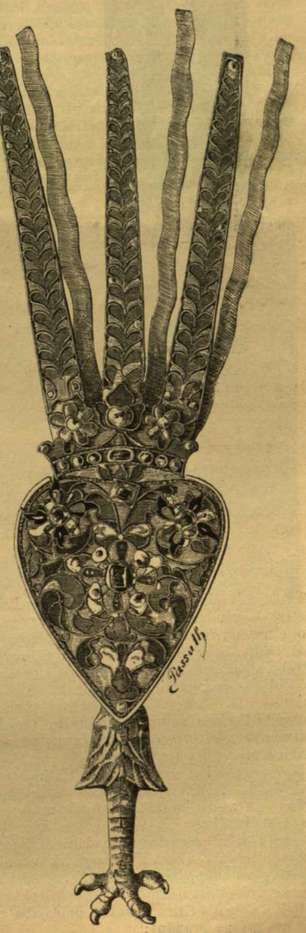

Erdélyi zománczos forgó a XVII. századból.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM RÉGISÉGTÁRÁBÓL.

déka mindkét részről komoly; nem sejtették, a mit Czanov csak végrendeletében vallott be, hogy régóta elhatározta magában, hogy ha kihivják, elfogadja a kihivást, megjelen a párviadal szinhelyén, a lovagias mérkőzés minden szabályának eleget tesz, úgy tesz, mintha lőni akarna, de a döntő pillanatban, ha a vezényszót hallja, pisztolyát eldobja.

Pedig — s ez igen jellemző *Czanovra* — egy pillanatig eszébe ötlik az is, hogy ellenfele *magyar* s elhatározása már-már ingadozik. A magyarok iránt ugyanis, mint naplójában irja, ellenszenvvel viseltetett, mert ezek az orosztörök háborúban, melynek eredménye Bulgária felszabadítása lett, a törökök pártján voltak. Ha tehát megölte volna ellenfelét, ezzel mintegy boszút állt volna a magyarokon. Becsületére legyen azonban mondva, ezt a gondolatot *Czanov* hamar leküzdötte, sőt megnyugvással hallja, hogy ellenfele kitünő lövő. Igy nagyobb a valószinüség, hogy eltalálja s halálával többet fog használni az eszmének. «A párbaj hire — irja — nagyobb feltünést kelt, mindenki beszélni fog róla, az ujságok tárgyalni fogják az eseményt s következésképp az eszme propagálódni fog.»

Csak egy dolog aggasztja még. Hátha a segédek kardot fognak ajánlani? Ez esetben hiába minden, a szépen kieszelt terv füstbe megy, mert karddal kezében kénytelen volna védekezni s ezzel részéről a párbaj elfogadásának minden erkölcsi alapja elesnék. A segédek azonban pisztolyban állapodtak meg s Sz. K. segédei kétszeri golyóváltást ajánlottak. Fegyverbiróság elé vitték a dolgot s *Czanov* ekkor naplójába ezeket irta utószó gyanánt:

«Elhatározásom meg van érve. Első izben levegőbe fogok lőni, másodizben pedig, ha időm lesz, eldobom fegyveremet vagy ismét a levegőbe lövök.»

*

Október 21-ikén végbement a párbaj. Sz. K. lőtt először, mire *Czanov* eldobta fegyverét s halálosan találva rogyott össze.

Segédei lesujtva állották körül hulláját s utolsó kivánságához képest közzétették végrendeletét.

Most, mikor a párbaj eltörlése iránt világszerte megindult mozgalom mind szélesebb hullámokat kezd vetni, hadd idézzük föl *Czanov* emlékét, a ki vérével pecsételte meg azt az igazságot, hogy a férfias bátorság nem épen összeférhetlen a párbaj szigorú elitélésével.

(Delhaes hagyatékából.)
Egyiptomi halotti szobrocska, amulette és istenszobor.

Csatajelenet egy 1626-iki puskáról.

Római sisak Delhaes hagyatékából.

Aranyálarczos mumia a Kr. e. IX. századból. (Delhaes hagyatékából.)

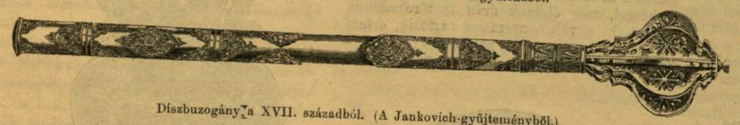

Díszbuzogánya XVII. századból. (A Jankovich-gyűjteményből.)

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM RÉGISÉGTÁRÁBÓL.

EGYVELEG.

* **Az orvosoknak gyakran óriási tiszteletdíjakat** fizetnek. Igy például dr. Lorenz Adolf bécsi orvos Chicagóban Odgen Armour húskereskedő öt éves leányán műtétet végzett s ezért 96 ezer koronát kapott. Ez a kitünő sebész, ki Odgen Armour meghivására Amerikába utazott, a sikerült műtét után a chicagói orvosi egyetem kórházában még számos szegény gyermeken is hasonló operácziót vitt véghez, minden díj nélkül. 1762-ben Tinsdale Tamást, a híres angol orvost Szent-Pétervárra hivták, hol II. Katalin császárnét himlő ellen beoltotta. Egy heti tartózkodása után 12,000 font sterlinget és 500 font sterling évi nyugdíjat kapott. Midőn VII. Edvard király trónörökös korában hagymázban élet és halál közt feküdt, dr. Jenner Vilmos négy hétig gyógykezelte s ezért a lovagi czímen kívül 2500 font sterling tiszteletdíjat kapott. Sir Morell Mackenzienek, Frigyes német császár kínos betegségének enyhítéséért 20 ezer font sterlinget adtak. Sacharin tanárnak pedig, ki III. Sándor czár betegágyánál Liváadiában két napot töltött, útiköltségeinek megtérítésén kívül 15 ezer font sterlinget utalványoztak ki. A legnagyobb tiszteletdíj mindazonáltal, melyet valaha orvosnak fizettek, egy bristoli orvosnak, dr. *Gale*-nak jutott, ki egy dúsgazdag bankár fájós térdét villamos kezeléssel meggyógyította s ezért 600 ezer forintot kapott.

* **Menelik Abesszinia uralkodója** a szeszes italok elárusítását fejvesztés terhe alatt egész birodalmában eltiltotta. A szigorú rendszabályt állítólag néhány főrangú államhivatalnok viselkedése idézte elő, kik a császárnál folyton részeg állapotban jelentek meg.

* **Egy németországi vegetáriánus,** *Man* Károly bebizonyította, hogy a húsevés a testi erő fentartására nem múlhatatlanul szükséges. Ugyanis ezelőtt néhány héttel harminczkét sportkedvelő Drezdából Berlinbe távgyalogolást rendezett, még pedig olyan feltétel mellett, hogy a 125 mérföldnyi út közben a versenyzők tetszés szerint pihenhettek ugyan, de aludni nem volt szabad. Man az utat 26 óra és 52 percz alatt tette meg, míg az utána következő csak két órával később ért Berlinbe. Az orvosok, kik Mant megérkezése után megvizsgálták, tüdejét, szívét és üterét rendben találták. Man, ki jelenleg 28 éves, 17 év óta húst nem evett. Foglalkozására nézve egy orvosi lap szerkesztője s mint ilyen, naponta 8—10 órát az iróasztalnál szokott tölteni.

* **A franczia postaigazgatóság** jelentése szerint, a múlt évben a különféle gyűjtőszekrényekből nem kevesebb, mint 93 ezer levelet loptak el, minek következtében újabb szerkezetű szekrényeket kellett beszerezni.

* **Halikrák kiköltésére a khinaiak** tyúkokat használnak. Az ikrát egy üres tojás héjába teszik, melyet lepecsételve néhány napra a tyúk alá raknak. Ezen idő alatt az ikra megmelegedett és sekélyes vízben nemsokára ki is kel.

* **Az angol nemzeti banknak** ezer hivatalnoka van. Ezek évi fizetése hat millió koronát emészt fel. A bank nyugdíjasai 846 ezer koronát kapnak.

AZ ELNÖKI EMELVÉNY AZ ÜNNEPI ÜLÉSEN.
Az elnöki széken Wlassics Gyula miniszter, tőle jobbra Szalay Imre igazgató, balra Fejérpataky László osztályigazgató.

A DELHAES-GYŰJTEMÉNY S EGYÉB RÉGISÉGEK A NEMZETI MÚZEUMBAN.

Gróf *Széchenyi* Ferencz és *Delhaes* István — ez a két név a határjelzője a Magyar Nemzeti Múzeum száz éves történetének. Amaz, a magyar főúr, megvetette alapját nemzeti műveltségünk ezen elökelő intézetének; emez, az idegenből közénk szakadt, élete java részét különben jobbára Bécsben töltött művész, — őskori, antik és újabbkori régiségekből, főkép fegyverekből és érmekből álló rendkívül becses hagyományával olyan mértékben járult a Múzeum gyarapításához, melyet méltan mondhatunk nagyszerűnek. A Múzeum naplói sok nagy és fényes adományról tanúskodnak; az ásványtárnak megvan *Semsey* Andora, a néprajzi osztálynak gróf *Zichy* Jenője és *Biró* Lajosa; a régiségtár évkönyveiben azonban vissza kell mennünk egész a harminczas évekig, az akkor megszerzett *Jankovich*-gyűjteményig, hogy a *Delhaes*-gyűjteménynek megfelelő gyarapodásról szólhassunk. Ámde amannak a birtokába csak úgy juthatott a Múzeum, hogy 125 ezer ezüstforintért megvásárolta az 1832—36-iki országgyűlés; ellenben *Delhaes*, kinek rövid élettörténetét legutóbbi számában közölte a «Vasárnapi Ujság», csak a nemzet hálás emlékezetére gondolt akkor, a midőn évtizedeken át szenvedélylyel gyűjtött műkincseit végrendeletében a Múzeumnak hagyta.

Delhaes gyűjteményének oroszlánrészét a régiségtár kapta meg, de jutott belőle a könyvtárnak, néprajzi osztálynak, iparművészeti múzeumnak és képtárnak is. Éremgyűjteménye több mint húszezer darabból állt s gazdag sorozatai rendkívül ritka és becses darabokat foglalnak magukban.

A fegyverek száma meghaladja a nyolczszázat s egyes példányok valóságos hézagot pótoltak a Múzeum eddigi gyűjteményében. A görög és római bronz-sisakok ritka szép sorozattal vannak képviselve, közülük kettőnek az ábráját mai számunkban közöljük. Nem kevésbbé becsesek a középkori sisakok, melyek a nagy európai gyűjteményekben is kevés számmal találhatók, a múzeumi fegyvertárból pedig eddigelé hiányoztak. Ezek közül egy Zsigmond-korabeli úgynevezett «bacinet» rajzát múlt heti számunkban mutattuk be. Nem oly ritkák a XVI—XVII. századbeli sisakok, melyeknek változatos sorozatát gyűjtötte össze Delhaes; nálunk azonban ezekből is inkább csak az elől orrvédővel ellátott rákfarkas magyar sisak szokott előfordulni, ellenben a nyugati népeknél divatozott különböző sisakformákban meglehetős szegény volt Múzeumunk. Ugyanezt mondhatjuk a vértezetekről. A külföldi fegyver-gyűjteményeknek ezek szokták megadni a szemnek is tetszetős jelleget; nálunk azonban igazi kelete soha sem volt azoknak a nehéz vasöltözékeknek, melyek

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM JUBILEUMA. — ÜNNEPI ÜLÉS A MÚZEUM DÍSZTERMÉBEN.

tetőtől talpig borították a német, franczia, olasz, spanyol vitézeket, bár Mohács előtt főuraink nem idegenkedtek tőle, de már a XVI. század derekától kezdve még az előkelő osztálynál is mindinkább elterjedt a könnyebb fegyverzet s a keleties jellegű sodronyos vasing egyre jobban kiszorította a lemezes pánczélzatot. A mily gazdag a Múzeum ilyen vasingekben, ép oly szegény pánczélokban. A mellvasakon kívül egyetlen egy olyan vértezetet lehetett összeállítani, melynél megvolt a vállvas és lábvas is. Delhaes gyűjteményével most már öt ilyen XVI. századbeli vértezet díszíti a Múzeum folyosóját.

Ezekhez járulnak a XVI—XVII. századbeli nyugati kardoknak, alabárdoknak, számszerijjaknak, kerekes puskáknak stb. változatos csoportjai, melyek nagyban növelik és kiegészítik a múzeumi fegyvertár eddigi sorozatait.

A Delhaes-gyűjtemény többi része őskori, egyiptomi, görög és római, valamint népvándorláskori régiségekből, közép- és újabbkori ötvös-művekből, majolika- és üvegedényekből, órákból, különböző hangszerekből és egy igen becses rococo-costume gyűjteményből áll. Ezek közül bemutatunk néhány egyiptomi régiséget, ú. m. egy arany-álarczos mumiát a lybiai zsoldosok uralmának idejéből (Kr. e. IX. század), továbbá egy halotti szobrocskát alatta amulettel s ez alatt Horus isten szobrával.

A Delhaes-gyűjtemény tárgyain kívül még néhány régiség rajzát közöljük.

Jankovich Miklós gyűjteményéből való egy gazdagon aranyozott XVII. századbeli diszbuzogány. Az elefántcsonttal kirakott s faragványokkal ékesített kerekes puskát, melyen Kőszeg ostromának jelenetei láthatók, Pulszky Ferencz ajándékozta a Múzeumnak 1874-ben. Egy másik, hasonlóan gazdag diszitéssel ellátott 1626 iki kerekes puska a Jankovich-gyűjteménynyel került a Múzeumba; bemutatja a magyarok és törökök közt Székesfejérvár 1596-iki ostroma alatt folyt csata egyik jelenetét. Az itt közölt kard báró Amadé László költőé és huszárezredesé volt, melyet 1748-ban születésnapi ajándékúl kapott gróf Esterházy Ferencz bántól és országbirótól; az aranyozott ezüst fölszerelésű kardot Liebel József csinálta Tatán 1740-ben.

Az ékszertár egyik kiválóbb darabja a XVII. századbeli saskörmös forgó, mely ékkövekkel és erdélyi zománczczal van diszitve. *N. G.*

A NEMZETI MÚZEUM ÜNNEPE.

Nagy díszszel, a korona képviselőjének és tanácsosainak, valamint a társadalom művelt köreinek részvételével ülték meg a Nemzeti Múzeum alapításának századik évfordulóját. Az országgyűlés fölfüggesztette erre a napra üléseit s ezáltal, valamint az ünnep lefolyásának körülményei s egész külső képe által a Múzeum ünnepe nemzeti ünneppé vált. Visszhangot keltett ez az évforduló mindenütt a hazában, sőt a haza határain túl is, a művelt világ tudós köreiben. A mint hazánk minden részéből, a fővárosból és a vidékről, úgy a külföldről is siettek üdvözölni a Múzeumot a rokonjellegű intézetek, társaságok és egyes tudósok, sőt Ausztriából és Romániából küldöttségek is érkeztek a Múzeum ünnepeire. Az intézet alapítójának szobrán kívül erre az alkalomra készült szép emlékérem és könyvkiadványok teszik maradandóvá az évforduló emlékét. Az ünnepélyek tartamára a Múzeum klasszikus szépségű épületét földiszítették kívül és belül. A Sándor-utcza felől, a bejáránál, díszes sátort emeltek Széchenyi Ferencz szobrával szemközt, melyet az ünnepélyek első napján, november 25-én délben helyeztek talapzatára.

A tulajdonképi ünnep *november 26-ikán* volt. Reggel kilencz órakor *Szalay* igazgató a múzeumi tisztviselők kiséretében koszorút tett le József nádornak a József-téren álló szobrára. A koszorú szalagján ez a felirás volt: «*József nádor emlékének — A hálás Magyar Nemzeti Múzeum.*» Innen az egyetemi templomba vonúltak, a hol a *Széchenyi*-család misét mondatott nagynevű ősének, a Múzeum-alapító Széchenyi Ferencznek emlékére. A misét Széchenyi Miklós gróf, győri püspök, Széchenyi Ferencz grófnak leszármazója mondta nagy segédlettel. Jelen voltak itt a Múzeum tisztviselőin kívűl a Széchenyi-nemzetség tagjai s a főúri társaságból számosan.

Délelőtt tizenegy órakor kezdődött az ünnepi ülés a Múzeum dísztermében. A tágas termet, a főrendiház volt tanácskozó helyiségét teljesen megtöltötte az előkelő meghivott közönség. Az elnöki emelvényen Szalay Imre múzeumi igazgató üdvözlő szavai után *Wlassics* Gyula kultuszminiszter foglalt helyet fényes díszmagyarban. Az emelvény előtt József nádor pálmáktól környezett mellszobrával szemben Széll Kálmán miniszterelnök, Fejérváry Géza báró, Darányi Ignácz, Láng Lajos miniszterek, Csáky Albin gróf a főrendiház elnöke, Lobkowitz herczeg hadtestparancsnok, főpapok és más főméltóságok, a körbe futó padsorokban országgyűlési képviselők, a tudományos világ és előkelő társaság tagjai nagy számmal foglaltak helyet. Pazarfényű magyar díszruhák váltakoztak egyszerű polgári fekete öltözékekkel, fényes katonai díszruhákkal és lilaszin selyem papi ornatusokkal. A baloldali karzatot az előkelő hölgyközönség foglalta el. Nagy éljenzés köszöntötte a király képviselőjét, *József Ágost* főherczeget, midőn a királyi páholyban megjelent. Általánosan föltünt, hogy mennyire hasonlít nagyatyjához, József nádorhoz, kinek mellszobra ott állott a terem közepén, az elnöki emelvénynyel szemben. Mikor a népszerű főherczeg a királyi páholyban megjelent, a budai daloskör, Rózsavölgyi Gyula alpolgármester vezetésével, egy királyhimnuszt adott elő.

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter kezdte meg ezután nagyszabású megnyitó beszédét, a melyben szónoki lendülettel, tömören vázolta a Múzeum viszontagságokban gazdag évszázados multját s fejlődésének történetét és meleg szavakkal méltatta ennek a fontos közmívelődési intézetnek és mostani ünnepének jelentőségét.

A Nemzeti Múzeum százéves évfordulója, — mondá — nemcsak a tudományos világ, hanem az egész nemzet ünnepe. Hálát mondott a királynak, hogy e nemzeti ünnepre a Múzeum második alapítójának, József nádornak unokáját küldötte el képviselőjűl. (Hosszas éljenzés.) Nincs közművelődési intézmény, mely oly mélyen gyökereznék a nemzet szivében, mint a Nemzeti Múzeum. *A nemzet ujjáébredésének*, a magyar közművelődés *uj életre keltének* teremtő gondolata lebeg fölötte. A történelmi emlékek kincses háza ez, hova elzarándokolunk és a multak emlékein, keservein és dicsőségén merengve, a jelen munkájára acélozzuk magunkat, hogy a nemzet jövőjét biztosítsuk. Ezért nem a tudósok szűk körének, hanem a magyar nemzet széles társadalmának ünnepe ez. Egy nemzet hozza el legnemesebb hálaérzetét a Széchenyiek nemes sarjának, a fenkölt lelkü alapítónak, egy nemzet emeli fel áldó kezét a poraiban is áldott főherczeg nádorispán felé, ki lelkének egész melegével, mindenre kiterjedő gondossággal, a magyar tudomány iránt táplált odaadó szeretettel Széchenyi Ferencz alapítványát a Múzeum magas szinvonalára emeli.

Az alapítás nagy jelentőségét csak az tudja igazán méltányolni, ki lelki szemei elé varázsolja az alapítás korát, annak közállapotait. A mai közönség alig sejti, minők voltak az akkori Buda és Pest közművelődési viszonyai. Az alapítás idején Pest a maga 27,000 és Buda alig 22,000 lakosával a kisvárosok szinvonalán van. Budán és Pesten is egy-egy gimnázium volt. A nemzeti nyelvre és irodalomra kevés sulyt helyeztek, a hivatalos élet nyelve a latin volt. Olyan elemi iskola csak egy volt az akkori Pesten, a melyben mindent magyarul tanítanak és ennek az iskolának volt legkevesebb tanulója. Alig ötven. Budán az első magyar nyelvű elemi iskola csak 1804-ben keletkezett és ennek is alig volt tanulója. Nyilvános könyvtár egyetlen egy volt, az egyetemi. A két város területén négy nyomda működött. Pesten csak három könyvkereskedő tett számot. Az országnak 1802-ben csak két magyar újsága volt és ezek is Bécsben jelentek meg.

Széchenyi alapítása és a főherczeg nádor magasztos példái felrázták a társadalmat és a törvényhozást. Széchenyi nagy ajándéka még nem érkezett Pestre, már az ajándékozások hosszú sora indúlt meg. A társadalom a legnagyobb készséggel áldozott. Vetekedve ajánlták fel féltékenyen őrzött családi kincseiket, ereklyéiket és midőn az országgyűlés a nemzetet közadakozásra hivja fel, rövid idő alatt félmillió forinttal megteremti a Nemzeti Múzeum alapját. A nagy alapítást József nádor gondozta, a ki könyvtárának és természetrajzi gyűjteményének legértékesebb darabjaival gazdagította a Múzeumot.

A Nemzeti Múzeum nyugodtan tekinthet vissza százéves fejlődésére. Megizmosodott, hatalmas, tudományos és nemzeti intézményné nőtt. *Születését* egy fenkölt szellemű magyar főur nemes áldozatkészségének glóriája fonja körűl. *Bölcsőjénél* az uralkodó-család egy lánglelkű tagja terjesztette ki fölötte védő karját és vezette szerető szivvel ifjú korán át. *Száz éves évfordulóján* koronás királyunk nagy fejedelmi erényeinek dicssugara és atyai gondossága melegen fonja át. A nemzet pedig ma is épen úgy, mint pályafutásának minden szakában, a szeretetnek, az igazi ragaszkodásnak azzal az őserejével veszi körűl, mely egy szebb jövőnek, még sokkal nagyobb arányú fejlődésnek biztosítéka. Legyen a Nemzeti Múzeum minél hatalmasabb őrhelye a magyar tudományosságnak; legyen gazdag letéteményese a nemzet nagy történeti emlékeinek, a történelmi mult által megszentelt és a haza földjén megszerzett jogaiknak. Legyen örök hirdetője legszebb történelmi emlékeinknek és ezeknél is mélyebben vésse a jövő nemzedék elméjébe és szivébe azt a nagy igazságot, hogy e nemzet akkor éli legboldogabb és legdicsőbb korát, ha koronás királyunkkal és az uralkodó családdal érzelmekben, törekvésekben és ideálokban összeforrva intézheti sorsát.

Hosszas, lelkes éljenzés kisérte a miniszter beszédét; s aztán előbb *Széchenyi* Gyula gróf, a király személye körűli miniszter fejezte ki a család hálás köszönetét a Széchenyi-alapítvány gondozásáért és fejleszteséért, majd *Széchenyi* Sándor gróf mondott a Széchenyi-nemzetség nevében köszönetet nagy ősük megtisztelő ünnepléseért.

Következett ezután a Magyar Nemzeti Múzeum üdvözlése a bel- és külföldi küldöttségek szónokai részéről. Elsőnek *Suess* Ede, a bécsi Tudományos Akadémia elnöke, az osztrák urakházának tagja szólott. Beszédének alapgondolata az volt, hogy a mai korban minden nemzet haladásának három föltétele: műveltség, szabadság és jólét. Üdvözli a Múzeumot, a melyben egy nemzet a maga kincseit hordta össze s kivánja, hogy a magyar haza mindenkor a műveltség, szabadság és jólét tanyája legyen. *Eötvös* Loránd báró a Tudományos Akadémia üdvözlését fejezte ki, *Berzeviczy* Albert pedig a múzeumok és könyvtárak országos tanácsa nevében szólt. *Radisics* Jenő az iparművészeti múzeumnak mint a Nemzeti Múzeumtól alapítása óta sok jótéteményben részesült intézetnek, *Vécsey* Tamás a budapesti egyetemnek, *Kammerer* Ernő az országos képtárnak, *Havas* Rezső a magyar földrajzi társulatnak üdvözlését hozta el. Mindezeknek, valamint a megjelent közönségnek a Múzeum részéről Szalay igazgató mondott köszönetet. Utána *Fejérpataky* László, a Nemzeti Múzeum könyvtár-igazgatója bemutatta az évforduló alkalmából készült nagy és díszes emlékkönyvet, melyet «A Magyar Nemzeti Múzeum múltja és jelene» czímen az intézet tisztviselői írtak. Ez a munka minden lényegest magában foglal, a mi a Múzeumnak berendezését, egyes osztályainak történetét illeti, vonzóan van megírva, és magában véve is szép emléke marad az évforduló ünnepnek. Azonkívül bemutatta a jubileum alkalmából vert művészi emlék-érmet, a melyen József nádor és Széchenyi Ferencz gróf képmása egy lapon egyesítve van.

Most *Szalay* Imre igazgató olvasott föl egy tanulmányt «*József nádor és Széchenyi Ferencz gróf*» czímen. A Múzeum alapításának és viszontagságainak érdekes képét rajzolta meg ebben a legújabb korig. Elődeiről kegyeletes szavakban emlékezett meg, csak azt hallgatta el, hogy a Múzeumnak újabb föllendülése az ő igazgatásával kapcsolatos.

Ezután *Horváth* Géza osztály-igazgató meleg szavak kiséretében tette le a Múzeum koszorúját József nádor mellszobrára. Az ünnepélynek ezt a részét a budai daloskör zárta be a Himnusz előadásával.

*

A szobor leleplezése. A díszülés fényes közönsége a nagyteremből a Múzeumkertbe vonúlt le. Széchenyi Ferencz grófnak lepellel borított szobrához, a mely Istók János fiatal szobrászunknak, Strobl tanítványának sikerült műve. Csakhamar megjelent a királyi herczeg is kiséretével s helyet foglalt a szoborral szemközt felállított, a magyar koronával diszített sátorban. A szobor a Sándor-utczai oldalon ugyanazon a helyen áll, a hol azelőtt egy Apolló-szobor volt elhelyezve, a mely most a Múzeum falain belől kapott helyet, míg a főherczeg sátra az itteni kaputól jobbra a falhoz támaszkodott.

Mikor a főherczeg és a kiséretében volt urak a sátorban elhelyezkedtek, Szalay Imre igazgató a sátor elé lépett s engedélyt kért a főherczegtől a

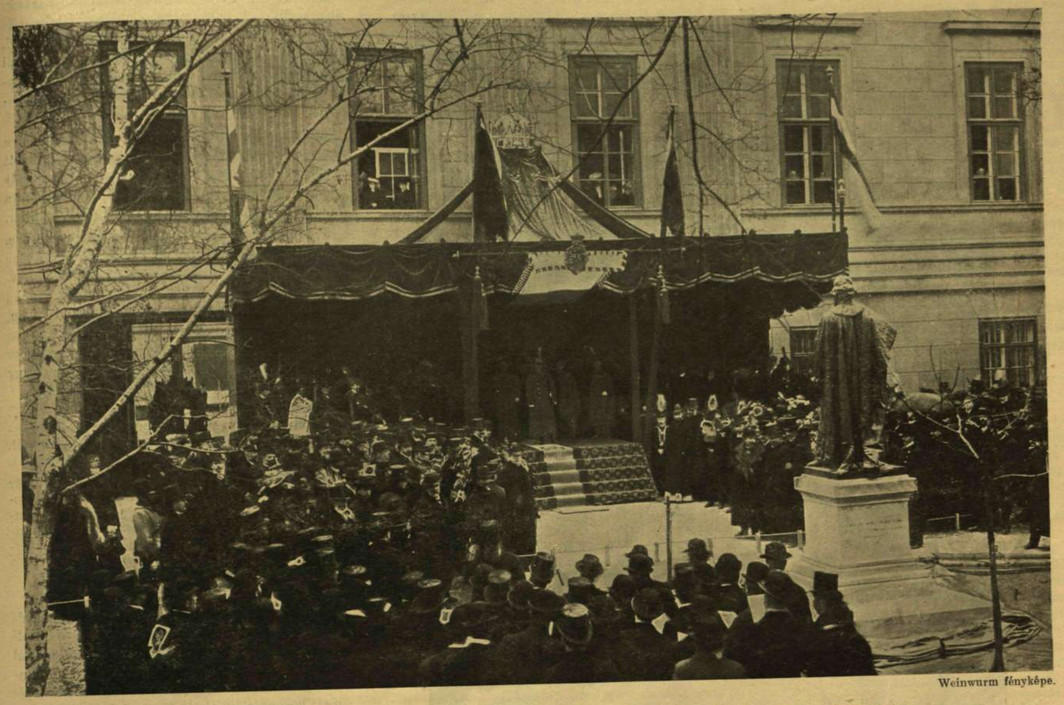

Weinwurm fényképe.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM JUBILEUMA. — GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

szobor leleplezésére. Ó fensége messze csengő hangon a következő beszéddel adta meg az engedélyt:

«Szerencsésnek érzem magamat, hogy ő császári és apostoli királyi felsége engem méltóztatott megbizni, hogy legmagasabb személyét e mai ünnepélyen képviseljem. Megilletődéssel gondolok e helyütt Széchenyi Ferencz grófra, ki nagylelkű adományával megvetette alapját a Magyar Nemzeti Múzeumnak, valamint boldog emlékű nagyatyámra, József nádorra, ki oly jelentékeny szerepet játszott a Múzeum fejlesztésében és fölvirágoztatásában. Hirdesse e szobor a késő nemzedékek előtt is az alapító gróf nagyságát és a nemzet háláját s tisztelettel és lelkesedéssel tekintsen rá mindig minden magyar. Ezennel elrendelem a szobor leleplezését.»

A lelkes éljenek elhangzása után a budai daloskör a Szózatot zendítette rá s ennek hangjainál hullott le a lepel a múzeum-alapító gróf Széchenyi Ferencznek érczbe öntött nemes alakjáról. A szobor az életnagyságot jóval meghaladja s az aranygyapjasrend díszruhájában tünteti fel a grófot. Kezében a Múzeum alapító oklevelét tartja; szeme a távolba néz, mintha a Múzeum jövőjét kutatná. A sikerűlt szobor láttára a közönség megéljenezte Istók Jánost, a szobor alkotóját. Ezután a küldöttségek tették le koszorúikat.

Kollányi Ferencz jaáki apát, mint a Széchenyi országos könyvtárnak igazgató-őre, a Nemzeti Múzeum koszorúját tette le a szobor talapzatára, *Berzeviczy* Albert a múzeumok és könyvtárak országos tanácsát, *Fraknói* Vilmos püspök a múzeumok főfelügyelőségének koszorúját, mindenik néhány lelkes szó kíséretében. Koszorút tettek le továbbá: *Budapest* székesfőváros közönsége, a *budapesti tudomány-egyetem* tanácsa, a m. kir. *József mü-egyetem*, a *kolozsvári egyetem*. Leginkább feltünt a *Széchenyi*-nemzetségnek hatalmas koszorúja.

A főherczeg leszállt az emelvényről, hogy a szobrot közelebbről megtekintse. Ekkor Wlassics miniszter bemutatta neki a művészt, Istók János, kivel a főherczeg kezet fogva, megdicsérte szoborművét. A közönség is sok elismerésben részesítette a fiatal művészt. A főherczeg éljenzés közben elhajtatott, s a közönség eloszlott. A szobor körül szabad lett a tér. Az első hó kezdte lassanként fehér lepellel bevonni az új szobor fővonalait.

*

Üdvözlő táviratok. A Múzeum igazgatósága az összes magyarországi múzeumoktól, régészeti egyesületektől üdvözlő iratokat és táviratokat kapott; de egyszersmind külföldről is hasonló czélú intézetektől és egyesektől. Üdvözletet küldtek a külföldről: A *szent-pétervári akadémia* természetrajzi osztálya, *Kuplevasky* rektor (Kharkovból), *Tocilesku*, *Kuplevasky* rektor (Kharkovból), *Tocilesku*, a bukaresti múzeum igazgatója, a kopenhágai Nemzeti Múzeum, *Ramstorfer* kormánytanácsos a *bukorinai* országos múzeum nevében, a Naturhistorisches Hofmuseum *Bécsből*, a *lembergi* országos múzeum, a *prágai* királyi múzeum, a *poroszszileziai* iparművészeti és régészeti múzeum Boroslóból, a *kieli* és a *bergeni* múzeumok, stb. *A magyar királyi testőrség*, mely irodalomtörténetünkben egykor oly nagy szerepet vitt, szintén lelkes hangú táviratot küldött Bécsből.

Kitüntetések. A hivatalos lap november 26-ikán közölte a jubileum alkalmából a kitüntetéseket. A király a Magyar Nemzeti Múzeum szolgálatában szerzett érdemeik elismeréseül: *Szalay* Imre miniszteri tanácsos és ezen Múzeum igazgatójának a Szent István-rend kiskeresztjét, továbbá *Krenner* József dr. és *Hampel* József dr. legrégibb osztály-igazgatóknak a magyar királyi udvari tanácsosi czímet, végre *Fejérpataky* László dr. és *Horváth* Géza dr. osztály-igazgatóknak a harmadosztályú vaskorona-rendet adományozta.

Az ünnepi lakoma. November 26-ikán délután három órakor lakomát tartottak a Hungária fogadóban. Az ünnepi közgyűlésen jelenvoltak gyűltek össze s az asztalfőnél *Wlassics* miniszter foglalt helyet a külföldi vendégekkel. Jelen voltak többek között a Széchenyiek közűl huszan.

Az első köszöntőt *Wlassics* miniszter mondotta a királyra, majd *Szalay* Imre Wlassics miniszteret éltette. *Fejérpataky* László osztályigazgató a Széchenyi-nemzetség tagjait köszöntötte, *Széchenyi* Sándor gróf tolnai főispán Szalay Imrére mondott pohárköszöntőt. *Hampel* József udvari tanácsos a külföldi vendégeket és Hörmann Konstantint, a szerajevói múzeum igazgatóját, Thallóczy Lajos osztályfőt és Károlyi Árpádot, az udvari levéltár aligazgatóját éltette. *Gulner* Gyula államtitkár nagy tetszéssel fogadott beszédében Wlassics miniszterre üritette poharát, *Rakovszky* István, az államszámszék elnöke id. Széchenyi Sándor grófot, mint a Széchenyi-nemzetség szeniorát éltette. A pohárköszöntők sorát *Suess* Ede dr., a bécsi akadémia elnöke és *Széchenyi* Imre gróf fejezték be.

A Nemzeti Színház díszelőadása. A november 26-iki ünnepélyek befejezéseül díszelőadás volt a Nemzeti Színházban. *Berczik* Árpád «*Himfy dalai*» czímű jeles vígjátéka került szinre. A nézőtért előkelő közönség töltötte meg s ott voltak a külföldi tudósvilág képviselői valamennyien. A mintaszerű előadásban szinre hozott hazafias szellemű vígjáték egyes jeleneteit és a szereplőket sokat tapsolta a közönség.

*

Estély a Múzeumban. Az ünneplések nem hivatalosan, de valóban mégis azzal az estélylyel kezdődtek, melyen Szalay Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója nov. 25-én este ebből az alkalomból vendégeiűl látta köz- és tudományos életünk kitűnőségeit, az ünnepre ide érkezett külföldi tudósokat és mindazokat, a kik a Múzeumhoz vagy a házigazdához közel állanak. A Múzeum pompás előcsarnokát és a vendégek befogadására szánt emeleti helyiségeket ez alkalommal fényesen kivilágitották. A nagyszámú vendégeket *Szalay* Imre múzeumi igazgató fogadta. A háziasszony tisztét az igazgató leánya, Trefort Ágost unokája, Szalay Lili kisasszony töltötte be. A vendégek sorában ott voltak Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula, Darányi Ignácz és Láng Lajos miniszterek, számos egyházi és katonai főméltóság és az előkelő hölgyvilág tagjai közűl is többen. A fényes estély a késő éjjeli órákban ért véget.

*

November 27-én folyt le az ünnepek második része. A nap délelőttjét a Múzeumban ezen alkalomra megnyílt kiállítások megtekintése foglalta el.

A könyvtári kiállitás vonzóan tüntette föl nyelvemlékeink, okirataink és könyveink tanulságos, gazdag sorozatát a régi és az újabb időkből. A nagyszámmal összesereglett közönség élénk érdeklődést mutatott nemzeti művelődésünk emléktárgyainak e szép gyűjteménye iránt. A régiségtárban most felállított *Delhaes-gyűjteményt* is sokan megszemlélték.

A Múzeum palotájából a harmadik kiállítás helyére, a Lónyay- és Csillag-utcza sarkán lévő nagy bérházba ment a díszes közönség, hogy ott a *néprajzi* osztályban *Biró* Lajosnak gazdag gyűjteiseit szemügyre vegye. Magyarázatokkal itt maga Biró Lajos szolgált. Ez a tárlat is nagyban lekötötte a látogatók figyelmét, a kiket végűl Semayer dr. figyelmeztetett a néprajzi osztály dalszobájára is, a hol a fonográffal gyűjtött néphagyományi kincsek vannak letéve.

A néprajzi osztály megtekintése után a társaság kirándult *Aquincumba*, a hol dr. Kuzsinszky Bálint egyetemi tanár, a múzeum igazgatója fogadta a vendégeket. Az itteni múzeumnak érdekes régiségeit dr. Kuzsinszky ismertette a hallgatók élénk érdeklődése mellett. Ezután a társaság lakomához ült le, melyen lelkes köszöntőkben adtak hangot az ünnep fakasztotta érzéseknek. Délután *Kuzsinszky* dr. Aquincumról a helyszinén szemléltető előadást tartott, melyet nagy tetszéssel fogadtak. Az ünnepi

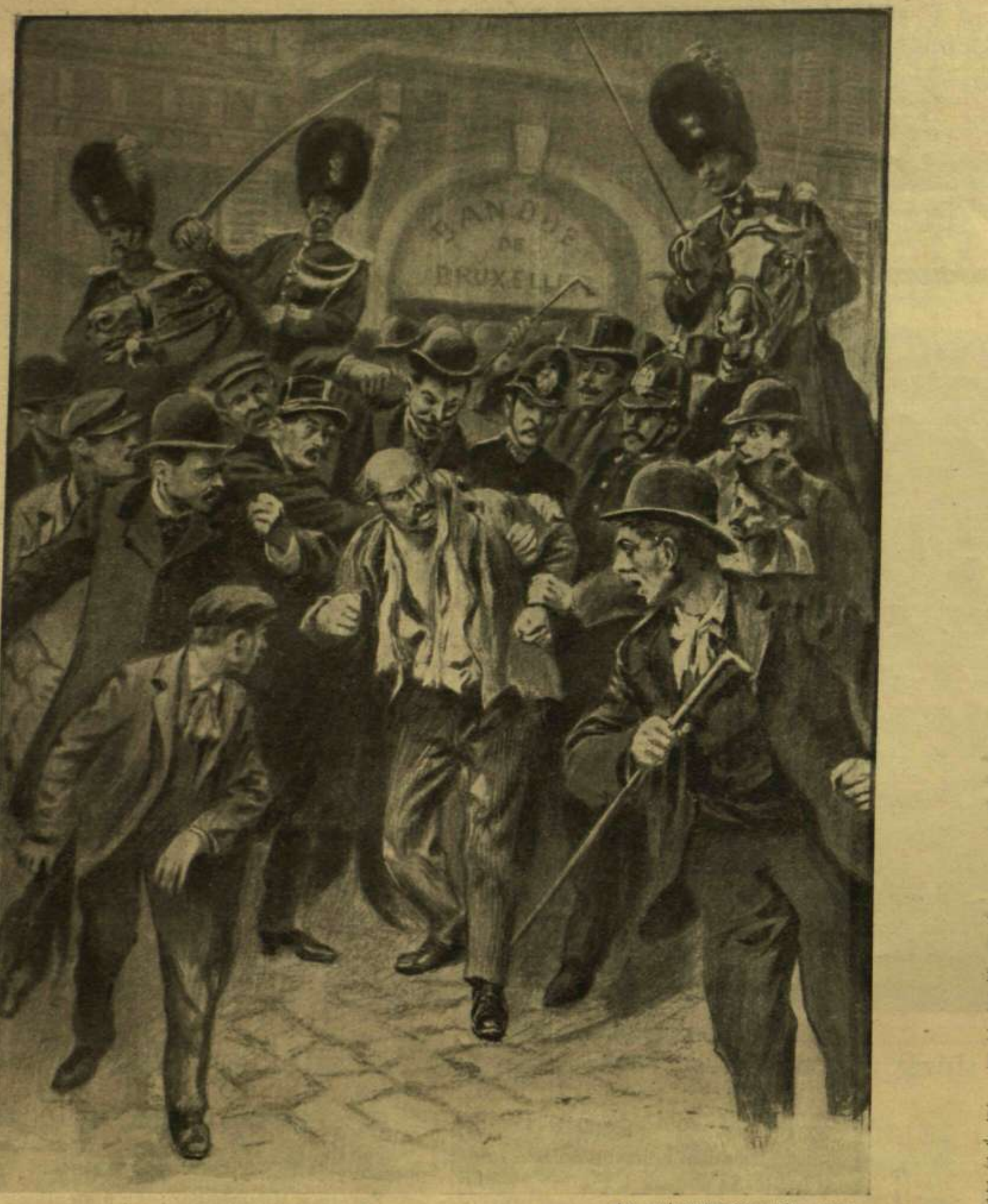

Az «Illustration» rajza után.

MERÉNYLET A BELGA KIRÁLY ELLEN. — Rubino elfogatása.

társaság négy óra után tért vissza a fővárosba. Este az *Operában díszelőadás* volt.

Az ünnepély második napján is még szakadatlanúl érkeztek a Múzeumot üdvözlő táviratok és levelek, köztük gróf Lónyay Elemérné, Stefánia kir. herczegnő meleghangú távirata.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Idősb Szőgyény-Marich László országbiró emlékiratai. Kiváló érdekességű történeti munka jelent meg a napokban: Szőgyény-Marich Lászlónak, a konzervativ magyar államférfiak egyik legjelesbikének emlékirataiból az első kötet, a mely az 1836. évtől 1848 deczember 2-ikáig terjedő feljegyzéseket foglalja magában. Szőgyény-Marich 1848 előtt a hivatalnoki pályán magas állásokat töltött be s az udvari alkanczellárságig emelkedett, 1848 után pedig, egy ideig tartó visszavonultság után a főszerepek egyikét játszotta azoknak a konzervativ politikusoknak sorában, a kik az abszolutizmus megtörésén fáradoztak. Az alkotmány helyreállítása után is magas tisztségeket viselt, 1882—1885-ig a főrendiház elnöke volt, majd országbiróvá neveztetett ki. Az 1893-ban elhunyt államférfi közvetlenűl megtörténtük után jegyezte fel azokat az eseményeket, melyeknek kortársa s nevezetes szereplője volt. Ezért emlékiratai azon idők bonyolúlt s még mindig kevéssé megvilágított történetének igen fontos forrásai s nem egy olyan eseményre vetnek világot, mely eddig homályban volt. E mellett megismerhetjük belőlük irójuknak tiszta hazafiságát, a mely, bár sokszor más utakon haladt, mint a nemzet többsége, a legnehezebb viszonyok közt sem ingott meg. Önmagát jellemzi, midőn így ír fiaihoz, negyven évvel ezelőtt intézett s emlékiratai bevezetéseűl közölt levelében: «Nem hiuság vezérel engem ezen munkánál, mert hisz midőn ezen jegyzetek közkézre kerűlnek, nem leszek többé és a síron túl sem vágyom több becsülésre, mint a mennyit magamnak az életben kivívni birtam, hogy t. i. hazája és királya iránt egyaránt hű, őszinte, igazmondó embernek tartassam. Jegyzeteimben a rideg valóhoz tartottam magamat s minden pártszenvedély nélkűl irtam azokat: politikai elleneimben mindig szivesen elismertem a jóakaratot és a hazafias érdemet, de viszont személyes és elvbarátaim iránt sem voltam a tények hű felsorolásában több kimélettel, mint a hogy a valónak elferdítése nélkűl tehettem». Az emlékiratokat irójuk fiai adták ki, kik közűl ifjabb Szőgyény-Marich László, berlini nagykövetünk, atyjához hasonlólag fényes politikai polczra emelkedett Az emlékiratok most megjelent első kötetét idősb Szögyény-Marich László szines arczképe diszíti, s négy fénykép-melléklet s okleveles függelék van a kötetben, sajtó alá pedig *Thallóczy* Lajos, közöspénzügyminiszteriumi osztályfőnök, a kiváló tudós és történetiró rendezte nagy gonddal. A Hornyánszky Viktor nyomdájából kikerűlt igen díszes kiállítású terjedelmes kötet ára 10 korona.

Gróf Széchenyi Ferencznek, a Nemzeti Múzeum alapítójának életrajzát megírta kitünő történettudósunk, *Fraknói* Vilmos, s művének első része most jelent meg a «*Magyar Történeti Életrajzok*»-ban, mint a történetirás kegyeletének adója a Múzeum jubileuma alkalmából. Az adatok nagy gazdagságával s széles történelmi látkörrel irott életrajz kegyeletes hangon, de pártatlan igazságszeretettel méltatja a jeles hazafi életét. Lapunk mai száma első czikkének adatai, valamint gróf Széchenyire vonatkozó képeink is e műből vannak véve. A 136 oldalból álló füzet az «Athenaeum» nyomdájából került ki.

Mikszáth Kálmán kitünő főmunkatársunk munkáinak gyűjteményes kiadásából most ismét két kötet jelent meg a Révai Testvérek czégnél. Mindegyikben három hosszabb elbeszélés van egybe foglalva: az egyikben a «Galamb a kalitkában», «Az eladó birtok», «Páva a varjuval» czíműek, a másikban pedig: «A gavallérok», «A demokraták», «Ne okoskodj Pista». Élvezetes olvasmány valamennyi, az olvasó megtalálja bennük mindazokat az irói sajátságokat, melyek Mikszáthnak országos népszerűségét megalapították. Egy-egy kötet ára 4 korona.

Herczeg Ferencz «Balatoni rege» czímmel a mult évadban a Vigszinházban sikerrel előadott regényes történeti vígjátéka, mely Mátyás király korában játszik, most könyvalakban is megjelent a Singer és Wolfner czégnél; ára 2 korona 50 fillér.

Ibsen «Peer Gynt» czímű drámáját, mely a Nemzeti Szinház ez idei műsorára fel van véve *Sebestyén* Károly fordításában, a fordító könyvalakban is kiadni készűl. Az irodalmi érdekű munka a Franklin-Társulat kiadásában, 10 íven, finom papirra nyomtatva, szép kiállításban fog megjelenni. Az előfizetési ár, *két korona*, deczember 15-ikéig küldendő be a Franklin-Társulathoz, vagy a fordítóhoz. (Budapest VI., Izabella-utcza 73.)

Urfiságok czímmel a Légrády-testvérek könyvnyomdájában egy kis kötet jelent meg, mely tizennégy rövid elbeszélést tartalmaz *Pálffy* Gyulától. Ára 2 korona, kapható a szerzőnél Marosvásárhelyt.

Az Athenaeum Nagy Naptára 1903-ra immár 40-ik évfolyamban jelent meg sok képpel s szépirodalmi és közhasznú közleményekkel. A tiszti czímtárral is ellátott naptár ára kötve 2 korona. Ugyancsak az Athenaeum kiadásában jelent meg a «*Magyar Tanítók Naptára*». Szerkeszti Ujváry Béla, a «Néptanítók Lapja» szerkesztője. Ára 80 fillér.

Nemzeti Szinház. *Jakab* Ödönnek «*A jövevények*» czímű három felvonásos drámáját a Nemzeti Szinház közönsége november 21-ikén érdeklődéssel nézte végig. A szerző az irodalomnak régibb munkása és költeményei, elbeszélései révén neve jól ismert közönségünk előtt. Mostani drámájában nehéz és komoly feladatot igyekezett megoldani.

«A jövevények» alapeszméje nagy társadalmi kérdés: Bűnhődhetik-e a gyermek szülői bűneért? A dráma tárgya ez: Szabó Zoltán atyja bitófán halt meg, mint rablógyilkos s őt kis gyermek korában nagybátyja, Domokos Antal elvitte Amerikába, a hol más név alatt éltek, vagyont szereztek. Így jönnek haza huszonöt év múlva. Ők a «jövevények», a kik idegen világból érkeztek, itt egy tönkre ment család birtokát megveszik, Szabó Zoltán pedig megszereti Esztert, azt a lányt is, a kibe a tönkrement család sarja, Etédi Kálmán szerelmes. A jövevények ellen egyszerre föléled a gyanú, mért mentek Amerikába, kik ők. Etédi Kálmán teszi szóvá a gyanút. Szabó Zoltán semmit sem tud élete sötét titkáról és a gyanúsítást számonkéri Etéditől, de felvilágosítást követel nagybátyjától, Domokos Antaltól is, hogy voltaképen ki ő? Nagybátyja kénytelen elmondani mindent. Ez a dráma kiinduló pontja. A folytatás már kevésbbé csigázza fel az érdeklődést. Bizonyos, hogy Szabó Zoltán nem érdemelte meg sorsát, mert becsületes, derék ember. És ezt elismeri mindenki, mikor öngyilkos akar lenni, majd újra kivándorolni készűl Amerikába. Menyasszonya Eszter is azt mondja neki: «Veled megyek.» A szerelem így vágja ketté a drámai csomót s ezzel végződik a darab. Drámailag a fejlődés félbeszakad, mert ott szünik meg a dráma, a hol a fölvetett problema szorító kapcsai lebilincselik a főszereplőket, Zoltánt és Esztert. Hatásos a szinmű nyelvezete, magyaros környezete, és jól játszhatók az alakok. Az előadás ezeket igyekezett ki is emelni. Elsőnek említendők Mihályfi (Zoltán) és Cs. Alszeghi Irma, Szacsvai, Molnár László, Gál, Beregi Oszkár, Rákosi Szidi, Rózsahegyi, Nádai Béla, Hetényi a darab részleteit szintén hatással dolgozták föl. A szerzőt és a szereplőket a közönség gyakran részesítette tapsokban.

Népszinház. November 22-ikén adták először a Népszinházban *Rózsa* Miklósnak «*A hit*» czímű népszinművét, mely a tavalyi népszinmű-pályázaton figyelmet keltett. Rózsa Miklós új ember a szinpadon. Népszinművéhez a korán elhunyt Justh Zsigmond egyik népies elbeszélését használta föl, mely az alföldi nazarénusok köréből mond el megható történetet. Rózsa Miklós e történetet bővítette ki a szinpad számára s a maga részéről is drámai elemet adott hozzá, több hatásos jelenettel. A népszinmű egy bűnbe esett leánynak vezeklését és a nazarénus hitben való megtisztulását, a nazarénus vallást követők patriarkhális környezetét mutatja be, de nem elég meggyőzően, hogy a fővárosi közönség is, mely csak hírből ismeri az Alföldön szórványosan elterjedt nazarénusokat, teljesen megértse. Egy szegény gányó lány (dohányos), Manga Julcsa a népszinmű hősnője. Szép lány, büszke is s egy gazdag legény, Bálint vet rá szemet. De a legény anyja útját állja boldogságuknak és Bálint más leányt vesz feleségűl. Julcsa elkeseredésében és Bálint iránt való boszúból meghallgatja egy zsandár udvarlását. De meg is bánja tettét, apja pedig elkergeti. A leány Horvát János nazarénushoz kerűl, a ki a vallásos hit útján elérhető bocsánattal vigasztalja. De hogy fölvétessék a hivők közé, alázatosnak kell lennie és méltónak minden cselekedetében a hivőkhöz. Bálint pedig házasságában boldogtalan lett, korhelykedik és most is Julcsát szereti. A leány ellenáll, sőt visszavezeti Bálintot elhagyott feleségéhez. Így fogadják be a nazarénusok közé, így nyer bocsánatot és felesége lesz Horvát Jánosnak. Ennek a mesének sok a szentimentális része, mely nem felel meg az igazi életnek, vagy nincs kellően indokolva. A darab több részét a közönség tetszéssel fogadta és a szerzőt többször kitapsolta. A főszerepet *Hegyi* Aranka játszotta, a kinek igazi tere az operette, de az érzelgős Julcsát is sok melegséggel játszotta.

A Műcsarnokból. A téli kiállítást folyton nagy közönség látogatja és a képvásárlások is jól indultak. *Klotild* főherczegnő és *József Ágost* főherczeg november 26-ikán délután megtekintették a kiállítását. Hosszabb ideig voltak a tárlaton, a melynek műtárgyaiból sokat kiszemeltek megvásárlás czéljából. — A Műcsarnok *karácsonyi kiállítása* is megnyilt már. Ezen a kiállításon csupa olyan művet állítottak ki, melynek értéke legfeljebb 300 korona.

Paál László képei. A Nemzeti Szalonban nov. 23-ikán nyilt meg Paál László összegyűjtött festményeiből a kiállítás nagy és díszes közönség jelenlétében. *Wlassics* Gyula közoktatási miniszter *Lázár* Béla, a kiállítás rendezője üdvözölte. A miniszter válaszában kijelentette, hogy örömmel jelent meg a tárlaton, mely egy sokat hányatott nagytehetségű magyar művész alkotásait foglalja magában. Zajos éljenzés üdvözölte a minisztert, a ki erre körútat tett a tárlaton.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia november 24-iki összes ülésén báró *Eötvös* Loránd elnökölt s az ülés tárgya egy emlékbeszéd volt és a Kóczán-féle történeti tárgyú drámai pályázat eldöntése.

Az emlékbeszéd *Hollósy* Jusztinián benczésrendi tudós tanárnak, az Akadémia néhai tagjának érdemeit méltatta. *Fehér* Ipoly pannonhalmi apát idézte vissza emlékezetbe érdemes rendtársának a természettudományi irodalom terén kifejtett munkásságát és tanári pályáját. Fehér Ipoly maga is tanítványai közé tartozott. Hollósy Jusztin 1900-ban halt meg, 80 éves korában.

Az emlékbeszéd meghallgatására számos egyházi férfiú jelent meg az Akadémia ülésén. Ezután tette meg jelentését a birálók nevében *Heinrich* Gusztáv a *Kóczán-díjért* versenyzett történelmi drámákról.

A Kóczán-díjra a magyar történelem egy-egy kitűzött korszakából merített tárgyú szinművek pályáznak és a 100 aranyos díj az aránylag legjobb műnek kiadandó. Ezúttal az Árpád királyok utolsó éveiben játszó drámák pályáztak és kilencz versenyzett. Az általában gyönge darabok közűl az «Istenitélet» czímű tragédiát főleg lirai részei miatt említi. Jobb ennél és határozottan a szinpadra való alkotás az «*Egy királyné*» czímű három fölvonásos tragédia. A jellemrajz ebben sem hibátlan, de jól ismeri a szinpadot, jól versel, szép a nyelve s drámai összeütközése hatásos. Ennek itélték oda a jutalmat. Szerzője *Földes* Imre, a ki tavaly is megnyerte a Kóczán-díjat egy históriai vígjátékával s a ki fiatal bankhivatalnok.

A Kisfaludy-Társaság november 26-ikán *Beöthy* Zsolt elnöklésével tartotta havi ülését nagy számú közönség előtt.

Dalmady Győző érzéssel megírt négy költeményét olvasta föl. *Alexander* Bernát Fadrusz János kolozsvári Mátyás-szobráról adott elő nagyobb tanúlmányt. A bevezetésben élesen szól a művészeti tömeg-termelésről és annak okairól. A mit Fadruszról és kolozsvári alkotásáról mondott, melyben egy magyar művész győzelmét üdvözölte, lelkesítő méltatása volt egy kiváló és eredeti tehetségnek. A felolvasást megéljenezték. *Vargha* Gyula műfordításokat adott elő franczia költők verseiből: Leconte de Lisle két költeményének és Sully Prudhome híres versének, «Az eltörött vázá»-nak fordítását. Utolsó volt a fölolvasók sorában *Rákosi* Viktor, a ki «Kexholmi Mária» czímű regényének két első fejezetét és a további vázlatát olvasta föl tetszés mellett.

A Dunántúli Közművelődési Egyesület nov. 26-ikán tartotta meg XI-ik évi közgyűlését Budapesten, az új városház tanácstermében *Pallavicini* Ede őrgróf elnöklete alatt. Az elnök az egyesület helyzetét ismertette, mely épen nem örvendetes. Azért tárja fel oly őszintén a helyzetet, hogy fokozottabb munkásságra, nagyobb lelkesedésre és áldozatkészségre buzdítsa az egylet tagjait, mert sem kellő anyagi erővel, sem kellő létszámmal nem rendelkeznek. Ezek nélkül pedig csak megközelíteni is lehetetlen nagy czéljaikat: a nemzeti szellem és műveltség terjesztését és a dunántúli kivándorlás megakadályozását. A magyarság bajain kívül a Dunántúl nagy közgazdasági bajai is a feladatok egész sorozatát tűzik az egyesület elé.

Porzsolt Kálmán titkár az egyesületnek évi jelentését, dr. *Fekete* Ignácz főpénztárnok pedig az egyesület számadásait mutatta be. *Fenyvessy* Ferencz főispán indítványára elnöknek továbbra is *Pallavicini* Ede őrgrófot választották meg. Az igazgató-választmány megválasztása után *Rákosi* Jenő alelnök tartotta meg előadását a Dunántúl egy nagy társadalmi bajáról, a születések feltünő aránytalanságáról, a mi még veszélyesebb a kivándorlásnál, mert a magyarság belső elvérzését jelenti. Rákosi előadását az egyesület évkönyvében is kinyomatják.

MI UJSÁG?

A király egészsége. Ő Felségének könnyű természetű gyöngélkedése már annyira javult, hogy Schönbrunnból a legközelebbi napokban visszatérhet Bécsbe. A király e hideg téli napokon is nagyobb sétákat tett a schönbrunni parkban.

A főrendiház az új országházban. A főrendiház összes helyiségeit is berendezték már az országházában s a főrendek itt tartják legközelebbi üléseket. A nagy fénynyel berendezett helyiségek a palotának a Margit-hid felé eső részét foglalja el. A főrendiház elnöke, gróf *Csáky* Albin, november 25-ikén mutatta be a főrendeknek, november 27-én pedig több meghivottnak s hirlapiróknak az összes helyiségeket.

Az elnök maga mondotta, hogy ez a helyiség túlságosan nagy a főrendiháznak. Akkora, mint a képviselőházé, holott emennek forgalma sokkalta nagyobb. Hihető, hogy a mi helyiség a főrendiháznak fölösleges, szükséges lesz idővel a képviselőháznak. Az ülésterem formája, beosztása olyan, mint a képviselőházé, de az oszlopok és páholyok aranydísze még gazdagabb. Az ülések is szélesebbek, mert itt a padsorok csak 293 helyre vannak beosztva, míg amott 430 ülés van. Az elnöki emelvény alján nagy zöld asztal van, s e körül tizenhat piros bársonyszék a miniszterek, a bibornokok és az esetleg eljövő főherczegek számára. Dísze a teremnek az elnöki emelvény fölött két oldalt két freskókép, az egyik az aranybulla kiadását, a másik a «Moriamur» históriai jelenetét ábrázolja. Mindkettő *Jantyik* Mátyás festőművész műve.

Az iparművészeti múzeum új kiállítása. Az Iparművészeti Múzeum a Nemzeti Múzeum jubiláris ünnepével kapcsolatosan új kiállítást rendezett be emeleti helyiségeiben. Szobor, kép, ötvösmű, dísztárgy, szőnyeg, üveg és porczellántárgy gazdag gyűjteménye van együtt az óriás teremben. Harminczöt új szekrényben 1371 új kiállítási tárgy van művészi ízléssel elhelyezve. Itt vannak a párisi kiállításon vásárolt modern iparművészeti tárgyak, arabs és perzsa könyvtáblák, melyeket Apponyi Sándorné grófné ajándékozott az intézetnek, az új keleti szövet és perzsa bársony, remek svájczi fayence-tárgyak Haggenmayer Károly és Szalay Imre nemzeti múzeumi igazgató ajándékai, a Tiffany-féle mázas üveg és a kopenhágai porczellángyár remekei. Feltünnek itt is *Delhaes* hagyatékából a bútorok, műtárgyak, ötvösművek.

Az iparművészet terén szerzett érdemeiért a király *Györgyi* Kálmán iparrajziskolai tanárnak s az iparművészeti társulat buzgó titkárának a Ferencz-József-rend lovagkeresztjét adta; továbbá: *királyi elismerésben* részesültek *Horti* Pál, a ki annyi ízléssel készíti a műtárgyak rajzait és terveit; és *Róth* Miksa, az ismert üvegfestő műiparos.

Házasság. Dr. *Hirsch* Ödön fővárosi ügyvéd, Hirsch Lipótnak, a Franklin-Társulat nyomdaigazgatójának fia november 23-án vezette oltárhoz a dohány-utczai izraelita templomban *Keppich* Irén kisasszonyt, Keppich Emil tiszabődi földbirtokos leányát. A templomot előkelő közönség töltötte meg. Ott voltak a többi közt Gyulai Pál főrendiházi tag és Kohner Zsigmond, a pesti izraelita hitközség elnöke, a kik a polgári esküvőnél mint tanuk szerepeltek; König Gyula miniszteri tanácsos, Pollák Illés dr., az ügyvédi kamara ügyésze, több hírlapíró s a Franklin-nyomda személyzete.

Ingyen kenyér. A tél beköszöntött, vele együtt a szegény néposztály insége és nyomora is fokozott mértékben. A könyörületesség megint megkezdi áldásos munkáját. A Podmaniczky-utczai kenyérosztó-bolt is megnyilt már. A könyörületes adományokat bárkitől elfogadja az ingyen kenyér-bizottság. *Jókai* Mór ez alkalomra a következő felhivást tette közzé:

«Ingyen kenyér! Beálltak a hideg napok! De csak a napsugár lett hidegebb, az emberi szívek melege nem fogyott meg. Közelg a tél, a munka szünetel, egész néposztály kenyér nélkül marad. Az érző szívekhez emeljük szavunkat. Ti, a kiket jólétetel, gazdasággal áldott meg a sors, emlékezzetek meg vidám óráitokban azokról, a kik éheznek, szűkölködnek, ezeren, meg ezeren, kiknek nyomor a reggeli ébresztőjük s oszszátok meg velük jólétetek fölöslegét. A ki a szükölködőnek ád, Istennek ád s Isten jó adós: a földön az elvetett magért dús kalászszal fizet, az oltárra tett fillérért égi üdvösséggel. Siessünk adományainkkal ez oltárhoz: adjunk kenyeret az éhezőknek. *Jókai Mór.*

Merénylet a belga király ellen. A Lipót belga király ellen november 25-én elkövetett merényletről egy rajzot közlünk, mely azt a jelenetet tünteti fel, midőn a merénylőt a feldühödt tömeg megtámadja. A képet a párisi «Illustration» után, ennek felhatalmazásával adjuk.

Lapunk szerkesztője, Nagy Miklós egészsége helyreállítása czéljából néhány napi szabadságot vett, ez idő alatt a lap körüli ügyekben egyik főmunkatársunk, Szivos Béla intézkedik.

HALÁLOZÁSOK.

Balogh László, a nagy-szalontai kerület képviselője, elhunyt N.-Szalontán 54 éves korában. Az országgyűlésen a függetlenségi Kossuth-párthoz tartozott. Tiz évig volt a szalontai járás főszolgabirája; azután a gazdálkodásnak élt s igazgatósági elnöke volt a szalontai gazdasági takarékpénztárnak. 1896 óta volt képviselő.

Szentgyörgyi Puzdor Gyula, Petőfi Sándor kortársa és barátja 75 éves korában meghalt Pápán. Az elhunyt 1842-ben, a mikor Petőfi Károlyvárosból a katonaságtól Pápára kerűlt, a kollegium növendéke volt s a költő gyakori és szivesen látott vendége volt Puzdoréknak.

Krupp Alfréd, Németország legnagyobb gyárosa, meghalt 48 éves korában szélütés következtében november 22-ikén hirtelen halállal. Az ágyuk öntésében, a pánczélos hajók építésében az esseni nagy aczélgyár az egész világra kihatóvá tette a német ipart. Krupp Alférdről néhány nap előtt írta egy berlini szocziálista lap, hogy Capri szigetéről, hol pompás nyaralója volt, az olasz kormány kiutasította életmódja miatt. Ez valótlan, de azt hiszik, hogy a hir izgalmai idézték elő Krupp halálát. Vilmos német császár megjelent a nagy gyáros temetésén Essenben, a koporsót gyalog kisérte a sírhoz s elutazásakor a vasutnál feltünő beszédet mondott, keményen elitélvén a szocziálista lapot, melyet támadásaiért a császár a Krupp halálában részesnek tart.

Mandák Dezső, a budapesti tudomány-egyetemnek sok éven át questora 43 éves korában. Csak két hét előtt nősült és szélütés vetett véget életének. Temetésén a közoktatási miniszterium számos tisztviselője s az egyetem tanárai is megjelentek.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Báró Bornemisza Tivadar, cs. kir. kamarás, honvédhuszárszázados, Hunyadmegye közéletének egyik vezérférfia Maros-Illyén s Kolozsvártt a családi sirboltban temették el. — Dr. Feuer Náthán, egyetemi rk. tanár, közegészségi felügyelő, a belügyminiszteriumban szervezett trachoma-osztály vezetője, 57 éves korában Szegeden. — Bohumek Nándor, 48-as honvéd, Ferencz-csatornai nyug. mérnök, 72 éves korában Baján. — Kovács László, 48-as honvéd, nyug. ref. tanító 35-dik évében Békésen. — Molnár József, 48-as honvédfőhadnagy, nyug. törvényszéki tisztviselő, Budapesten. — Keményffy József, nyugalmazott pénzügyi tanácsos, 1848—49-es honvédhadnagy, 74-dik évében Győr-Pázmándhegyen. — Grünhut Károly, pécsi tekintélyes polgár 77 éves korában. — Dolenecz István, Nagy-Atád köztiszteletben élt polgára, ki a város iparának föllendítésén buzgón működött, 73 éves korában. Az elhunytban Dolenecz József hírlapíró édesatyját gyászolja. — Id. Benedek Huszár János, Benedek Elek volt képviselő és ismert író édes atyja, 88 éves korában Kis-Baczonban. — Holczer János, 48-as tűzmester, a ki a bicskei csatában egyik szemét is elvesztette, 86 éves korában Jászberényben. — Id. Miskucza György, földbirtokos, 56 éves korában Gyulán. — Fischer József, nógrád-vadkerti földbirtokos, 68 éves korában. — Szuppiny Ödön, m. kir. állategészségügyi felügyelő életének 57-dik évében Debreczenben. — Kultsár József, az ipolysági takarékpénztár pénztárosa, életének 60-ik évében Ipolyságon. — Párthényi László, fővárosi tisztviselő, özv. Párthényi Jánosnénak, a népszinház nyug. tagjának fia 43-ik évében Budapesten.

Özv. Harrach Józsefné, szül. Vass Lujza 90-dik évében Szászrégenben. Az elhunytban dr. Erődi Béla budapesti tankerületi főigazgató és Erődi Ernő székesfővárosi polgári iskolai tanár édes anyjukat gyászolják. — Özv. Alszeghy Józsefné, Császárné-

Alszeghy Irmának, a Nemzeti Szinház művésznőjének és Alszeghy Kálmánnak, az operaszinház rendezőjének édes anyja, Budapesten. — VERÉDY IRÉNKE, Verédy Károly fővárosi kir. tanfelügyelő 22 éves leánya, Budapesten. — KOVÁCS JÁNOSNÉ, szül. Fejér Anna, nyug. törvényszéki biró felesége, a 48-as időkben az ifjúságban oly kiváló szerepet vitt Vasvári Pál rokona, 84 éves korában Hajdu-Dorogon. — CSIKY ERZSIKE, Csiky Miklós és neje, Szentgyörgyi Laura 16 éves leánya, Marosvásárhelytt. — Mándoki BARKÓ FERENCZNÉ, szül. Kulin Nagy Erzsébet 73-ik évében Kolozsvárott.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. F. Az a régi templomrom, a melyet most fedeztek fel Budán, hajdan a dominikánusoké volt s a tizenharmadik század közepe táján épült. Közel volt a Mátyás-templomhoz s falának egy része be volt építve a várfalba, egyéb részein pedig utcza vezetett keresztül. A mint most az utcza földjét lehordták, előtűntek a régi templom alapfalai. Az egykori szentélyt a törökök sütőkemenczének rendezték be, a templom hajója pedig tele volt sirokkal. Szerzeteseket és előkelő embereket temettek itt el, némelyiknek díszes sírtáblája máig épségben megmaradt.

Eger, L. V. Mióta Európa nagyobb városaiban a vízvezetéki rendszert behozták, a hagymáz és egyéb ragályos bajok okozta halálesetek száma 45—50 százalékkal alább szállt.

K. Az olasz hadseregbe és katonai tanintézetekbe idegen ország alattvalóját nem veszik fel.

Az első hó. *Rajz.* Látszik, hogy a szerzőnek van érzéke a természet szépségei iránt s az is lehetséges, hogy a mint mondja «ellenállhatatlan erő készteti az irásra». De sajnos, a mit érez, a mit magában elgondol, nem tudja leirni úgy, hogy azzal olvasóját is megragadná.

SAKKJÁTÉK

2303. számu feladvány. Schellenberg E.-től.

SÖTÉT.

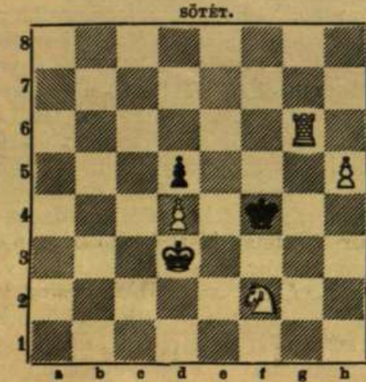

VILÁGOS.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2286. sz. feladvány megfejtése Juchly J.-től.

Világos. — *Sötét.*
1. Vb2—f2 ... c5—c4 (a)
2. Vf2—g1 ... t. sz.
3. V mat.

a. *Világos.* — *Sötét.*
1. ... ... h3—h2 (b)
2. Vf2—g2 ... t. sz.
3. V v. B mat.

b.
1. ... ... e5—e4 (c)
2. Vf2—g3 stb.

c.
1. ... ... e7—f6 : (d)
2. Vf2—c5 : stb.

d. *Világos.* — *Sötét.*
1. ... ... Kf7—f6
2. Ff5—e4 † stb.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer A. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 45. számában megjelent képtalány megfejtése: *Becsületesnek munka a kenyere.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Burmester a világhirü hegedű-művész hurjait **Reményi Mihály** műhangszerkészitőnél, a m. kir. zene-akademia szállitójánál szerzi be.
Specialista hegedü-javitásokban, melyek a legművésziesebben készittetnek jótállás mellett.
A hangfokozó gerenda feltalálója, mely bármely hegedü vagy gordonkába alkalmazva annak sokkal erősebb, szebb és kellemesebb hangot ad.
Budapest, VI. kerület, Király-utcza 44/o.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 9482

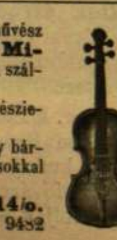

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás
Salvator kitünő sikerrel használtatik
vese-, húgyhólyag-, húgydara- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.
Diuretikus (viz. hajtó) hatású.
Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!
Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál. 9485

Alapittatott 1878. *Telefon 15—56.*
Table-Tennis
és társasjátékok nagy választékban.
A világhirü
amerikai tornaeszközök «Whitely-Exerciser» gyári lerakata.
SEFFER ANTAL,
BUDAPEST,
IV., Károly-u. boltsz. 12 (közp. városházépület).

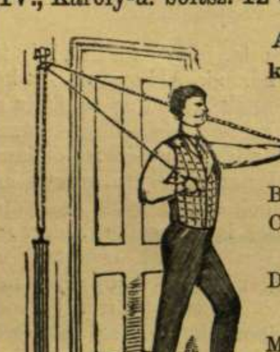

Azábra szerinti tornakészletek árai a következők:
A sz. hölgyeknek és gyermekeknek frt 6.75
B sz. uraknak « 7.75
C « rendkivül erős «Athlet» « 8.20
D « Combinált erőre idomitható « 10.50
Minden készletnél ábrázolt utasitás mellékelve. Vidéki Megrendelések pontosan foganasittatnak.

Soha többé ez életben
nem kinálkozik oly kedvező alkalom egy csomó összeválogatott, valóban finom és enyhe
pipere-szappan
beszerzésére, mint a milyen én **5 korona** még nem létezett olcsó áron szétküldök. A szortimatum **48 darab** finom, enyhe, a következő illatu pipere-szappanból áll:
6 drb finom illatu **rezeda**
6 « « « **jázmin**
6 « « « **növény**
6 « « « **mandula**
6 « « « **rózsa**
6 « « « **mósusz**
6 « « « **orgona**
6 « « « **ibolya**
48 drb **5 korona** mesésen olcsó árért. Szétküldés utánvéttel **Kann Ignácz** gyári raktárából **Bécs, II., Lilienbrunngasse 17a.**

UJDONSAG!!

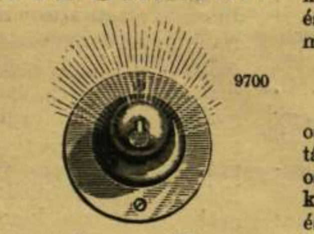

9700
Acetylen-zseblámpa,
a zsebben kényelmesen hordozható nagy, vakitófénynyel ég és sötét helyeket, lépcsőket, pinczéket stb. nappali világitással lát el. Praktikus, szolid és olcsó. Egy drb ára a pénz előleges beküldése esetén **K 1.20** franco utánvéttel 50 fillérrel drágább, 3 drb **3 kor.** 6 drb ára **5 kor.** Portó külön. Kapható **Kann Ignácznál, Wien, II. Lilienbrunngasse 17.**

KWIZDA féle Korneuburgi marha táppor

Etrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére. 50 év óta a legtöbb istállóban használatban van étvágy — hiány s rossz emésztésnél, a tej javitására és a tehenek tejelőképességének fokozására, csontöréseknél. — 1/1 doboz ára 1 korona 40 fillér, 1/2 doboz 70 fillér. Csak a fenti védjegygyel valódi. Kapható minden gyógyszertárban és gyógyfűkereskedésben. Főraktár: **Kwizda Ferencz János,** cs. és kir. osztr.-magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállitó, kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett.
Magyarországi főraktár: **Török József gyógyszertára,** Király-utcza 12 és Andrássy-ut 26. 9648

Alapittatott 1865-ben.
A legjobb bel- és külföldi
zongorák, pianinók és harmoniumok
legolcsóbban kaphatók

Heckenast Gusztáv
zongoratermében
Budapest, IV., Gizella-tér 2
(Váczi-utcza sarkán).
Ehrbar udvari zongoragyár **Schiedmayer és fiai** stuttgarti udvari zongoragyár magyarországi egyedüli képviselete. Valódi amerikai harmoniumok. 9720
Nagy kölcsönző-intézet. **Árjegyzék ingyen.**

97,027 / I/1—a 1902. sz. 9765

Faeladási hirdetmény.

Az 1902. évi szeptember hóban 77,850. sz. alatt közzétett tájékoztató hirdetménynyel kapcsolatban közhirré teszem, hogy a liptóujvári magy. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó alább megnevezett magy. kir. erdőgondnokságokban 1903. évtől kezdődőleg bezárólag 1907. évig, tehát egymásután következő öt éven át termelhető fenyő- és esetleg szil-, juhar- és kőris- épületi és műszerfának, valamint lágy és kemény tüzifának tövön az erdőben, katasteri holdankénti egységárak mellett való értékesitése iránt a liptóujvári m. kir. főerdőhivatal erdőrendezőségi irodájában versenytárgyalás fog az alabb megjelölt két egymásután következő napon délelőtti 10 órakor tartani, s. p.:

I. 1902. évi deczember hó 18-án.

Szóbeli versenytárgyalás a következő csoportok fahozamára:

1. III. csoport. A vichodnai m. kir. erdőgondnokságban a fent megjelölt 5 év alatt kihasználandó, 113.9 kat. holdon termelhető mintegy 25000 m^3 fenyő épületi- és műszerfára, és mintegy 3200 m^3 lágy tüzifára.
Kikiáltása ár kat. holdanként 1650 korona.
Bánatpénz 6000 korona.

2. IV. csoport A likaukai magy. kir. erdőgondnokságban a fent megjelölt 5 év alatt kihasználandó 185.8 kat. holdon nyerhető mintegy 17800 m^3 fenyő épületi- és műszerfára, és mintegy 4050 m^3 lágy és 190 m^3 kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 800 korona.
Bánatpénz 4000 korona.

3. V. csoport, Az oszada-revuczai m. kir. erdőgondnokságnak oszadai «A» üzemosztály I., II. és III. vágássorozataiban a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 114.5 kat. holdon termelhető mintegy 20000 m^3 fenyő épületi- és műszerfára, és mintegy 1500 m^3 lágy és 600 m^3 kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 1125 korona.
Bánatpénz 3500 korona.

4. VI. csoport Az oszadai vizifürész használatával az oszada-revuczai erdőgondnokság oszadai «A» üzemosztályának IV. és V. vágássorozatában és revuczai «A» üzemosztályában a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 413.5 kat. holdon termelhető mintegy 37800 m^3 fenyő épületi- és műszerfára, és mintegy 3050 m^3 lágy- és 17900 m^3 kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 62) korona.
Bánatpénz 6000 korona.

II. 1902. évi deczember hó 19 én.

Irásbeli versenytárgyalás a következő csoportok fahozamára:

5. I. csoport. A liptóujvári gőz- és vizifürész használatával a szvarini, feketevági és teplicskai magy. kir. erdőgondnokságokban a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 960.7 kat. holdon termelhető mintegy 191800 m^3 fenyő épületi- és műszerfára, tovabbá mintegy 34800 m^3 lágy és mintegy 5200 m^3 kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 1660 korona.
Bánatpénz 40000 korona.

6. II. csoport. A maluzsinai magy. kir. erdőgondnokságban a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 266.1 kat. holdon termelhető mintegy 63200 m^3 fenyő épületi- és műszerfára és mintegy 6500 m^3 lágy tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 2050 korona.
Bánatpénz 14000 korona.

7. VII. csoport. A vásárló költségén Fenyőházán épitendő, villamos hajtóerőre berendezendő uj fürész használatával a fenyőházai magy. kir. erdőgondnokságban a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 51.5 kat. holdon termelhető mintegy 69600 m^3 fenyő épületi- és műszerfára, valamint mintegy 11200 m^3 lágy és mintegy 45200 m^3 kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 850 korona.
Bánatpénz 15000 korona.

Az eladásra kerülő összes vágások a helyszinén ki vannak tüzve, és az érdeklődők által bármikor megtekinthetők és becsülhetők is.

Bővebb fölvilágositással a liptóujvári magy. kir. főerdőhivatal szolgál.

Az általános árverési- és a szerződési feltételek ugy a magy. kir. földmivelésügyi ministerium erdészeti főosztályában (Budapest, V., Zoltán-utcza 16.), valamint a liptóujvári magy. kir. főerdőhivatalban megtekinthetők és legkésőbb 1902. évi deczember hó 1-ső napjától kezdve átvehetők.

Budapesten, 1902. évi november hóban.

Magy. kir. földmivelésügyi Minister.

Legjobban bebizonyult tápláték egészséges és gyomor-bélbeteg gyermekeknek.
Kufeke féle gyermeklisztje.
Gyermekek kitünően fejlődnek tőle és nem szenvednek emésztési zavarokban. 9618

HOGY KARCSUVÁ váljunk és egyuttal egészségünket is megerősitsük, használjuk a Pilules Apollo-kat, melyeknek gyógyereje a (növényekből nyert) *Vesiculosine*. Ezen orvosi tekintélyektől jóknak elismert pilulák karcsuvá tesznek, hatásuk azonban nincs hátrányára az egészségnek, mint sok más készitmény. Nem hashajtók, hanem egyenesen a táplálkozásra és a zsiranyagsejtekre hatnak. — A túlságos testesség gyógyitásán kivül a «**Pilules Apollo**»-k szabályozzák a szervi működést, fiatalitják az arczvonásokat és megadják a testnek ismet az ügyességet és erőt. Ez a titka minden asszonynak, ki megakarja őrizni karcsu es fiatalos alakját. A «Pilules Apollo»-k a legkenyesebb természetü mindkét nembelieknek használnak és nemárthatnak soha az egészségnek. A körülbelül két hónapig tartó gyógyitást könnyen be lehet tartani es végeredménye teljesen állandó. (Törvenyesen védett védjegy). Egy üvegcse ára utasitással: K. 6.45 bérmentve; utánvéttel K. 6.75. — **J. Ratié**, gyógyszerész, *5, Passage Verdeau, Paris, IX.*. — Egyedüli raktár Ausztria-Magyarország részére: *Budapest*, **Török József**, gyógyszertára, Király-utcza, 12. 9321

Kávé- Tea- és Rum-különlegességek
a legolcsóbban kaphatók 9756
Fratelli Deisinger
czégnél,
Budapest, Ferencziek-tere
(Királyi bérpalota).
Raktárak: Fiume, Catánia, Triest.

Használjon Kerpel-féle
Kézfinomitó 9689
folyadékot, mely a kezet **3** nap alatt bársony simává és hófehérré teszi. *Egy üveg 90 fillér. Kerpel gyógytár, Budapest, V., Lipót-körut 28.* 4 üveg rendelésnél franco.

GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN
Franczia szabadalom. A szepség titka, ideális illattal feltetlenül tartós, egészséges és diszkrét. A **Germandrée** az arczbőrnek egészséges és üde szint ad.
1900 évi Párisi Világkiállitás: **ARANYÉREM**
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.
Kapható Török József gyógyszertárában Budapesten. 9618

FISCHER SIMON ÉS TÁRSAI
Magyarország legnagyobb selyemáruházában
Budapest, Bécsi-utcza 7, Deák Ferencz-utcza 12. sz.
OCCASIO eladásra kerülnek
selyem-, bársony-, plüss-, függöny- és csipkekelmék.
Mindennemü maradékok bámulatos olcsó árakban.
Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. 9746

Rozsnyay Mátyás **chininczukorkája** iztelen chininből.
Legjobb szer láz, váltó-láz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserü chinint bevenni nem képesek.
Láz ellen! Nem keserü!
Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fiumei vándorgyülésén 40 arany pályadijjal jutalmazva.
Törvényesen védve
Valódi, ha minden egyes **piros** csomagolópapiron Rozsnyay Mátyás névaláirása olvasható.
Utánzatoktól óvakodjunk
Főraktár: Budapesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában, valamint minden gyógyszertárban. 9626
Továbbá a készitőnél: **Rozsnyay Mátyás** gyógyszertárában, Arad, Szabadság-tér.

Kossuth Lajos-utczai papirüzletem
teljes feloszlatása miatt 9766
a közelgő karácsonyi idényre és ujévre alkalmas papir és papirdiszmű áruimat ajánlom a n. é. közönség figyelmébe annál is inkább, mert pl. elegáns kivitelü **levélpapirokat dobozban, családi dobozokat, karácsonyfa díszeket** és más ajándékra alkalmas papirdíszmű árukészletemet **óriási választékban még eddig nem ajánlott olcsó árakon** bocsájtom áruba.
Tisztelettel **KLEIN VILMOS**
Budapest, Kossuth Lajos-utcza 20. szám.

Horgony-Kőépitőszekrény. ✶ Horgony-Hidépitőszekrény.

Ezen **egymást tervszerüen kiegészitő Horgonyszekrények** még mindig a **gyermekek kedvencz játéka**; nagyszerü **magas- és hidépitményeikkel** felnőtteknek is érdekfeszitő szórakozást nyujtanak és ezért egy karácsonyfa alatt se hiányozzanak. 9763
A hidépitőszekrények a 12-ik számig elkészültek és oly pompás hidépitési mintalapokat tartalmaznak, hogy egy Horgony-Kőépitőszekrény birtokosa sem mulassza el azokat kiegészitésül beszerezni. Bővebbet találunk erről és a «**Saturn**» és «**Meteor**» uj rakásjátékokról az uj képes árjegyzékben, a mely ingyen és bérmentve küldetik. Bevásárlás alkalmával **csak a hires «Horgony» védjegygyel ellátott szekrényeket fogadjuk el,** mert valamennyi másféle kőépitőszekrény **csupán a Richter-féle eredeti gyártmány utánzatai.**
Kaphatók a bel- és külföld valamennyi finomabb játékszer-üzleteiben.
Richter F. Ad. és Társa, Csász. és kir. udvari és kamarai szállitók.
Iroda és raktár: I. Operngasse 16, Bécs, Gyár: XIII: (Hietzing).
Rudolstadt, Nürnberg, Olten, Rotterdam, Szt.-Pétervár, New-York, City.

KIVÁLÓ ERŐSITŐSZER

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.
SOMATOSE
husból készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen, könnyen oldódó Albumose készitmény a legkiválóbb
erősitő-szer
gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegeknek, betegágyasoknak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, üdülőknek, nemkülönben
Vas-Somatose
alakjában a
sápkórosoknak
lesz ajánlva az orvosok által. Vas-Somatose nem egyéb 2% szerves összetételü vasat, a milyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose.
Somatose rendkivül gerjeszti az étvágyat.
Raktáron van az összes gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben.

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női bájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarlónak. Ennélfogva a hölgyek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melylyel a természet szelíd módon kényszeríthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a finom párisi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratié-féle PILULES ORIENTALES** használatából áll, mely pilulák a leghiresebb párisi orvosok által jóknak vannak elismerve és tényleg ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebelt fejlesztik és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csontúdorodásait elsimítják és a kebel idomainak egyáltalában diszkrét testességet kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a tápláléknak plasztikai anyagokká való alakulását elősegítik, mely utóbbiak a melltájon megállapodnak. Az egyszer elért eredmény rendszerint minden különös ápolás nélkül megmarad. 9233

Ratié-féle Pilules orientales elevenítő hatása által azonfelül üdébb lesz az arczbőr, szépítve az arczvonások és megifjítva a nő egész lénye.

E pilulákat mindenki beveheti; a fejlődésben levő fiatal leány épúgy, mint a teljesen kifejlődött asszony. Tehát semmi esetre sem lehetnek a legkevésbbé az egészségre ártalmasak. (*Törvényesen védve.*)

A körülbelül két hónapig tartó gyógyfolyamot könnyű betartani, a megszokott életmod, legcsekélyebb változtatása nélkül. Ára egy dobozonak (Széthküldés titoktartás mellett.) *Mindazon dobozok visszautasitánok, melyeken a gyáros bélyege nincs és melyeken nem áll a következő lakászczim: J. RATIE, Pharmacien, 5. Passage Verdau. Paris.* Raktár Ausztria-Magyarorsz. részére: Budapest, **Török József** gyógysz. Király-u. 12.

Kéz és arcz ápolására. 1 doboz 50 fillér.

Detsinyi Frigyes Budapest, V., Marokkoi-u. 2.

A fekete kutyához. 4761

Szépség! Az összes szépitőszereket fölülmulja a

Sirène-Crême 9656

Artalmatlan szer szeplő, májfolt, bőrhámlás, pörsenés, pattanás, bőratkák, az arczbőr vörössége, rovarok csipése és általában a bőr minden fájdalmas bántalma ellen; a ránczokat elsimítja. Tégely 3 korona. Hozzá a

Sirène-Poudre fehér, rózsa és crême szinben 3 korona és a

Sirène-Crême-szappan 1 drb 1 korona 20 fillér, egy doboz à 3 drb 3 korona.

Főraktár Budapesten: **Török József** gyógyszertára Király-utcza 12 és

Lueff Sándor illatszerésznél, IV., Váczi-utcza 9.

Egészség!

FÖLDES-féle MARGIT-CRÈME 9353

gyorsan és biztosan ható szer szeplő, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. **Rögtön hat.**

Zsirtalan. Artalmatlan. Kapható mindenütt.

Ára 1 korona.

Készíti: Gutori FÖLDES KELEMEN

gyógyszerész **Aradon.**

Főraktár: **Török József** gyógytárában **Budapesten.**

A közönség megtévesztését czélzó utánzatoktól óvakodjunk.

Vigyázzon asszonyom,

már kissé tulkövér, kövérség pedig vénülést jelent. Vegyen tehát naponkint két

Dragées Thyroïdine Bouty

és nyulánk, fiatal marad, vagy azzá lesz. Ezen dragéesknek 50 drbot tartalmazó üvegje **11 kor.** Bouty Paris, 1 Rue de Châteaudun szivesen válaszol magyarul és németül. A gyógyszer ártalmatlan, az eredmény biztos, ha kizárólag **Thyroïdine Bouty**-t használunk. 9729

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros.

Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállitója.

Gyár és iroda:

Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.

Központi viz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb. 9692

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek.

Kristály üvegkészletek és dísztárgyak

kaphatók

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.

most: Béla-utcza és Ferencz József-tér sarkán.

*1903. márczius*ban *áthelyezzük összes üzlethelyiségeinket, Budapest, V., Ferencz József-tér 3. (Diana-fürdő) házba.*

BELICZAY BÉLA 9718

mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára.

Alapittatott 1833.

Budapest, VII., Csányi-utcza 3. szám, saját házában.

WACHTL ÉS TARSA

fényképészeti czikkek raktára 9663

BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).

Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA

GÖRÖG ISTVÁN

BUDAPEST

V. ker. Kossuth Lajos utcza 15. sz.

Nagy választék mindenféle üvegekben. Asztali kiszletek stb.

Igen jutányos árakon. 9607

Cs. és kir. udvari szállitók.

Kunz József és Társa

BUDAPEST, V., Deák-tér 1. 9416

Vászon-, fehérnemü- és szőnyegraktár. — Menyasszonyi kelengyék.

Kastélyok, szállodák, intézetek berendezése.

Motor erőre berendezett fehérnemü gyár.

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9704

csipke, vegyészeti tisztitó- és műtestő-intézete megnagyobbitatott

erőművi szőnyegporló és szőrmeáru megóvó-intézettel. — Megbizások átvétetnek:

VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16.

Telefon 57—08. **VIII., József-körút 2. szám.** *Telefon 57—08.*

Brünner Testvérek

BUDAPEST, 9674

Koronaherczeg-u. 3. sz.

Légszeszluszter, villamosluszter, petroleumlámpák dús választéka.

Ujdonság: legjobb szerkezetu **szeszégő.**

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.

Gyár nagybani elárusitásra következő uj czikkeket

A legfinomabb családi dobozokat és **disborítékokat** (levélpapirokkal és borítékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyásszlevélpapirt**, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

Franklin-Társulat nyomdája, Budapesten, IV. Egyetem-utcza 4. sz.

49. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, DECZEMBER 7.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona, félévre 12 „ — Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona, félévre 8 „ — A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona, félévre 5 „ — Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

A 40-es évekből való festmény után.

IDŐSB SZŐGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ.

IDŐSB SZŐGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ ORSZÁGBIRÓ EMLÉKIRATAI.

Nálunk kétszeres örömmel kell üdvözölni, ha valaki, a ki a történeti események közvetlen közelében, esetleg központjában állott, megirja s nyilvánosságra bocsátja emlékezéseit, följegyzéseit azokról az eseményekről, melyeket megélt, azokról a személyekről, kiknek kortársa volt. Irodalmunkban nagyon ritka az ily munka s történetirásunk ennek nagy híját látja. A hivatalos akták, levéltárakban felhalmozott okiratok magukban nem nyújtanak elegendő anyagot a történetirónak arra, hogy egy-egy korról minden vonatkozásában tiszta és hű képet alkosson magának, mert segítségükkel a dolgoknak csak külsejét látja, de rejtve maradnak előtte a mélyebben rejlő vonatkozások, a szereplő személyek elhatározásainak rugói, a különböző érdekek, kivánságok, szenvedélyek szövevénye, a melyből a nagy események kifejlenek. A dolgoknak ez a belső története tulajdonkép az érdekesebb és tanulságosabb része a történelemnek s ennek megismeréséhez vezetnek a jól megirt és elbeszélésükben megbizható emlékiratok.

E tekintetben első rangú történeti forrásul szolgálnak *idősb Szőgyény-Marich László országbiró emlékiratai*, melyek első kötetének megjelenését lapunk legutóbbi számában már jeleztük. Szőgyény-Marich László hosszú és tiszteletreméltó közpályáján az állami élet legmagasabb fokozatain levő állásokat töltött be, mint személynöki itélőmester, majd a helytartó-tanács alelnöke s udvari alkanczellár, később a hatvanas években Fejérmegye főispánja, a kiegyezés után m. kir. főkamarásmester, utóbb tárnokmester, országbiró s a főrendiház elnöke. Pályájának mindkét — az abszolutisztikus kor alatti visszavonultsága által elválasztott — részében korszakalkotó események intézésében vett részt s ez események hátterében végbement oly mozzanatoknak volt nem egyszer tanuja, melyek bármily érdekesek és a történetek megértésére fontosak, nyilvánosságra nem jutottak s az ő feljegyzései nélkül talán örökre homályban maradtak volna. S rendkívül fokozza e feljegyzések értékét az a feltétlen hitel, mely-

Koller utódai fényképe a 80-es évekből.

IDŐSB SZŐGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ.